Published and distributed under permit (No. 781), authorized by Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Jersey City, New Jersey. — By order of the President, A. S. BURLESON, Postmaster General.

РІК ЗАЛОЖЕННЯ 1893.
„СВОБОДА"
"LIBERTY"
виходить три рази на тиждень
ВІВТОРОК, ЧЕТВЕР і СУБОТУ
видає
„УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ"
83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
Всі листи, моні-ордери і чеки треба виписувати на адресу „SVOBODA".

СВОБОДА

ESTABLISHED 1893.
„SVOBODA"
("LIBERTY")
THE UKRAINIAN NEWSPAPER
published three times a week
Tuesday, Thursday and Saturday,
by UKRAINIAN NAT'L ASSOCIATION
at 83 Grand St., Jersey City, N. J.
The best advertising medium.
Rates furnished on application.

ОКРЕМЕ ЧИСЛО 4 ЦЕНТИ — Урядовий орган Українського Народного Союза — "SVOBODA" — Official organ of Ukrainian National Association. — SINGLE COPY 4 CTS.

РІК XXVIII. ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ., ВІВТОРОК, 19-го ЖОВТНЯ 1920. ЧИСЛО 126. VOL. XXVIII. JERSEY CITY, N. J., TUESDAY, OCTOBER 19, 1920. No. 126.

СТРАЙК УГЛЕКОПІВ В АНГЛІЇ.

Нововибраний уряд Українського Народного Союза.

УКРАЇНСЬКІ ВІСТИ.

КОЛЬОНІЗАЦІЯ СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ.

Як подає урядовий „Монітор Польскі", у Східній Галичині уділено нові уповажнення до парцеляції більших посілостий таким польським інституціям: 1. „Товарижству Залічковему" товар. з обмеженою порукою в Мостисках на повіти Мостиска, Городок, Рудки, Самбір, Перемишль, Яворів. 2. Парцеляційній спілці під фірмою „Польска глеба" у Львові на всі землі поавстрійські. 3. Подільському „Звйонзкови Земян" стов. з обм. пор. рівнож на всі поавстрійські землі. Цей сам орган подає, що варшавський сойм ухвалив 16. м. м. закон предложений рільничою комісією „про тимчасові средства для сфінансовання земельної реформи". Капітал на цю ціль має виносити пів міліярда марок. Головний земельний уряд приготовлює окремий закон про державну земельну ренту. Дотеперішний земельний банк буде завідувати вище наведеним півміліярдовим фондом. Так переводять Поляки кольонізацію нашої рідної землі.

ХТО ГРАБУВАВ В ПАМЯТНІ ПАДОЛИСТОВІ ДНІ У ЛЬВОВІ.

Щойно тепер підноситься занавіса і відкриває виновників памятних падолистових грабежей і рабунків. Всупереч клеветам, які кидали на українських жовнярів у своїх творах панове Крисяки, Ґеллі, Вонсовичі і др., доказують судові розправи, що якраз цих грабежей допустилися офіцири польских військ і добровольці-леґіонери. І так недавно закінчена розправа проти учасників грабежі головної каси пошти і шпиталю у Львові, присудили поручника польських військ А. Масара на 4 роки тяжкої тюрми за крадіж 600 тисячів корон та жовнярів польської армії Юзефа Дворского, К. Мрица і С. Лянґера на 1½ року тюрми за грабіж і привласнення чужих сум.

ЛІҐА НАРОДІВ НА ПОБОРЮВАННЯ ПОШЕСТИЙ В СХІДНІЙ ГАЛИЧИНІ.

(З „Укр. Прапора", з 25 вересня).

З кореспонденції, поміщеної в лондонськім „Дейлі Телеграф" з головної кватири Вранґеля у Севастополі довідуємося, що анґл. міністер Бальфур, розуміючи страшну небезпеку, яка грозить Европі від поширення лютуючої на областях України і Росії пошести тифу поставив, як член Ліґи Народів до президії Ліґи виразне домагання, щоби на ціли боротьби з тифом призначити Східн. Галичині і Польщі фонд в сумі 2 міліонів фунтів стерлінґів.

Так отже довідуємося про незвичайно важний для нас інтернаціональний факт. Бо коли фонд справді виасиґнований, то з правно-державного становища українське громадянство має тут новий доказ, що представник англійського уряду уважає область Сх. Галичини за окремішну від Польщі державну одиницю. Кромі цього правно-політичного боку справи згаданий факт може мати для нас рівнож і величезне матеріяльне значіння. Бо по думці інтеліґенції англійського уряду, фонд призначений на боротьбу з тифом у Сх. Галичині повинен бути відокремлений і в повні відданий у розпорядимість східно-галицьких українських державних і гуманітарних установ.

НАША АКАДЕМІЧНА МОЛОДІЖ НА УНІВЕРСИТЕТІ В ЗАГРЕБІ.

Вже від трох літ зачинені двері для нашої молодіжи на львівськім університеті. Всі можливі спроби наших передових одиниць і інституцій в краю, щоби бодай утворенням українських приватних курсів університетських зарадити лихови, ворог безоглядно нищив. Українська молодіж позбавлена целковито можности продовжувати свої студії, як на світських так і на теольоґічнім факультетах. Такого нечуваного насильства Европа в двайцятім столittю не бачила.

Лише незначній горстці молодіжи удалося перебрати за кордон і при матеріяльній допомозі Уряду Зах. УНР. знайшовши гостинне приняття у Чехів, вписатися на університет в Празі та другій частині у Відні.

Цими днями вибралася ініціятивна ґрупа нашої академічної молодіжи а то пп. Гр. Шевчик, Вол. Моклович, Миколай Юрійчук і Ол. Спинул до Загребу, щоби вписатися на тамошний університет. — Він приняв гостинно свого часу нашого земляка проф. д-ра Михайла Зобкова, якого львівський університет не допустив до габілітації. Тепер викладає на тім університеті звісний наш граматик проф. київського укр. державного університету п. Тимченко, — професором тогож університету є звісний приятель Українців проф. Лазар Цар, який як голова сокільських хорватських організацій, часто приїздив на наші січові і сокільські свята.

Наші студенти знайдуть в нім щиру опіку — а у нашого епископа о. д-ра Нярадіого, допомогу, бо епископ Нярадi все щедро підпомагає шкільну молодіж. Сподіємося, що наша академічна молодіж навяже щирі зносини з хорватською академічною молодіжю, яка нам Українцям дуже співчуває. Наші земляки напевно будуть старатися матеріяльно облегчити долю наших студентів-скитальців.

Маємо відомости, що наш земляк, оперовий співак п. Роман Любинецький, який співає в загребській опері, готовить на цю ціль власний коцерт в Загребі. („У. Прапор").

З ПОЛЬЩІ.

ПІЛСУДСКІ РЕЗИҐНУЄ.

ВАРШАВА, 15. жовтня. (А. П.). — Президент Польщі, ґенерал Йосиф Пілсудскі, вніс резиґнацію зі свого уряду. На просьбу правительства одначе він цофнув хвилево своє зречення.

ЛІҐА ПРИБАЛТІЙСЬКИХ ДЕРЖАВ.

РИҐА, 14. жовтня. (А. П.). — Політична дискусія виринула іза прибуття сюди Рудольфа Гольстві, фінляндського міністра закордонних справ. Він має провадити переговори з польським делеґатом Домбским, а сейчас рознеслася поголоска про тайний польсько-фінський договір, що ні одна з обох держав не заключить окремого мира зі советською Росією, аж порозуміються вперед зі собою і доки не створиться Балтійський Союз, підставу до якого дадуть обі ці держави.

ЗАНЕПОКОЄННЄ В ЛИТВІ І ЛАТВІЇ.

РИҐА, 14. жовтня. (А. П.). — Литовці дуже занепокоїлися з нагоди оголошення польського правительства, що польські власти вислали два польські полки проти Вильни, щоби прогнати ґенерала Желіґовского. Литовці кажуть, що ці реґіменти — це лише скріплення для ґенерала і тому Литовці бояться, що ці полки підуть через цілу литовську територію до Латвії.

Латвія також занепокоїлася і змобілізувала своє військо, щоб станути до оборони проти польських бандитських військ, коли би вони схотіли перейти границю.

ПО РОЗЄМІ ЗАНЯЛА ПОЛЬЩА МИНСК.

ЛОНДОН, 17. жовтня. — Бездротна телеґрама з Москви, наспівша сюди сьогодня твердить, що по заключенню перемиря, Поляки заняли місто Минськ. Депеша каже, що Поляки повинні забратися з того міста згідно з умовою, заключеною в Ризі. Це також — як сказано в телеґрамі, буде осторогою для Росії, щоб вона скріпила свій західний фронт.

З РОСІЇ.

ПРОТИБОЛЬШЕВИЦЬКІ СИЛИ КОНСОЛІДУЮТЬСЯ.

Петлюра в спілці з Балаховичем і другими.

ЛОНДОН, 17. жовтня. — Телеґрами з Москви доносять, що ґенерал Вранґель і Петлюра, ґенерал Савінков і Балахович пересправляють зі собою в тій ціли, щоби злучити всі сили до наступу проти советської армії. Ґраф Палем в Латвії збирає останки армії Юденіча для тої самої мети.

ВРАНҐЕЛЬ НЕ ЗИСКАВ БОҐАТО ДОБРОВОЛЬЦІВ.

КОНСТАНТИНОПОЛЬ, 14. жовтня. — Полудневo-російське правительство зажадало від аліянтів, щоб вони не видали пашпортів на виїзд до Росії 32.000 здорових Москалів, які перебувають в Царгороді, а не хочуть вступити до армії Вранґля і боротись проти большевиків. Таксамо не повинні аліянти давати пашпортів і иншим русским, які находяться в західній або центральній Европі, як що вони не схочуть вступити до армії в полудневій Росії.

На протязі останних кількох місяців вступило всего 144 добровольців до Вранґля.

ВІСТИ ПРО ВЕЛИКИЙ БУНТ В МОСКВІ.

ЗІРІХ, 15. жовтня. — Згідно з оповіщеннем німецького міністерства закордонних справ, вибухла в Москві велика револьта. Товпа заняла Кремлін, осідок червоного правительства.

ЗАГАЛЬНІ ВІСТИ.

МАЙНЕРСЬКИЙ СТРАЙК В АНГЛІЇ.

ЛОНДОН, 16. жовтня. — Один міліон углекопів зложило сьогодня в полудне свої знаряди і що найменьше другий міліон зробить тесаме протягом слідуючого дня. В той спосіб остаточно зачався страйк, який цілими тижнями загрожував англійській публиці.

Премієр Ллойд Джордж каже, що він вичерпав всі средства, щоб довести до мирного полагодження спорів межи углекопами і підприємцями, це одначе не перешкаджає, щоби хтось третий не піднявся посередництва.

Провідники углекопів є властиво за компромісом і вони думають, що инші робітники не підопруть страйку.

Правительство поробило всякі приготовлення, щоби край видержав цю небезпечну крізу. Премієр Ллойд Джордж видав маніфест до публики зі зазивом, щоби старалася бути ощадною з топливом щоби помагала собі взаїмно і щоби спокійно стрічала небезпеку. Правительство задумує поборювати страйк всіми силами, а йому до помочі голосяться бувші жовніри.

ПОМЕР ПЕРШИЙ ІРЛЯНДЕЦЬ В ГОЛОДОВІМ СТРАЙКУ.

КОРК, Ірляндія, 17. жовтня. (А. П.). — Перший смертельний випадок межи 11 голодуючими страйкарями у вязниці міста Корку, наступив сьогодня вечером. О год. 9.45 помер Фіцджералд, котрий постив 68 днів, значить два дні довше, ніж мейор міста Корку Теренс МкСвіні, котрий до тепер ще голодує у вязниці Брікстон в Лондоні.

Фіцджералда арештовано в вересни 1919 під замітом, що він вбив британського жовніра. Він одначе відпирався цього і голодовим страйком протестував проти вязниці.

ЗАВОРУШЕННЯ В ІТАЛІЇ.

МІЛЯН, 15. жовтня. — Анархісти виконали замах з бомбою на готель Казор, де мається відбути міжнародна конференція в звязи зі засіданнем Ліґи Народів. Бомба наробила великої шкоди, але ніхто не втратив життя.

РИМ, 15. жовтня. — В Триєсті, Больоні і в Бреща проклямовано ґенеральний страйк, як про це доносить ґазета „Месаджеро".

У вчорашній схватці в Сан Джіованні Ротондо вбито 14 людий, а ранено 18. сталося це наслідком того, що соціялісти заняли ратуш („сиґі гол") і пробували вивісити червоний прапор. Коли прибуло військо, то соціялісти почали стріляти, а на це військо відповіло також огнем. Проклямовано там також загальний страйк.

БУВША ЦІСАРЕВА ЗИТА ХОЧЕ БУТИ КОРОЛЕВОЮ.

ЖЕНЕВА, 9. жовтня. (Пр. Тел.). Здається що нема сумніву, що бувший австрійський цісар Карло, котрий тепер живе в Швайцарії, змовлявся потайки, щоб дістати для себе угорський престол. До того намовляє його Жтака Зита, котрий не подобається життє на вигнанню.

Недавно приймав Карло депутацію угорських роялістів і дораджував їм бути терпеливими, доки він не оголосить своєї програми.

Коли би Карло провадив таку пропаґанду, то мусів би забиратися зі Швайцарії, щоб не робити клопоту правительству.

У ВІЙНІ ЗГИНУЛО 35 МІЛІОНІВ ЛЮДИЙ.

ПАРИЖ, 6. жовтня. — Данський статистик, Др. Дорінґ, виказує, що европейська війна принесла світови втрату 35 міліонів людського життя, — значить тільки, кілько населення мала Франція перед війною. З того виносить число жовнірів вбитих на війні, або померших від ран або від недуги — 10 міліонів. Пять міліонів згинуло через збільшенне смертности серед цивільного населення, а 20 міліонів втратило населенне Европи через зменьшенне числа уродин. Франція, яка що до втрат стоїть щойно по Австрії, Росії, Польщі і по Балкані, стратила 7 процент свого населення. З того пята часть зі страт припадає на мущин у віці від 20 до 24 літ так, що лишається 126 женщин на 100 мущин.

ЛІҐА НАРОДІВ НЕ МАЄ ПОВАГИ.

ПАРИЖ, 17. жовтня. (Прив. Тел.) — Упокорене становище Ліґи Народів показується тим, що ніхто не узнає її поваги.

Так на приклад зазив Ліґи Народів зверненнй до Польщі, щоби вона забрала свої війска з Вильни, не приніс ніякого успіху хиба той, що президент Пілсудскі зложив таку заяву: „Я іду до Вильни і там згину". Зноваж по плебісциті в Каринтії заняли австрійські війска сейчас місто Кляґенфурт, не чекаючи дозволу Ліґи.

НЕДУҐА ГРЕЦЬКОГО КОРОЛЯ ПРИЧИНОЮ РІЖНИХ КЛОПОТІВ.

ПАРИЖ, 17. жовтня. — Стан грецького короля Александра есть дуже небезпечний, як про це доносить телеґрама до грецького посольства. Опінія лікарів така, що недуґа короля есть дуже небезпечна і він не буде міг сповняти свого уряду.

В Греції думають загально про установленне реґента.

(Король Александер захорував небезпечно від дивної пригоди. Його песик бився з малпою в городі. Король поспішив на ратунок пса, але малпа вкусила короля і він мабуть дістав затроєннє крови).

БЕРНО, Швайцарія, 17. жовтня. — Доносять, що бувший король грецький Константин, який живе на вигнанню в Швайцарії, хоче скористати з нагоди, яка трапляється іза недуґи його сина Александра та задумує вернути до Греції, щоби наново добиватися престола.

Грецькі власти стараються недопустити до виконання замаху.

НІМЕЧЧИНА ПРОГАНЯЄ РОСІЙСЬКИХ БОЛЬШЕВИКІВ.

БЕРЛІН, 17. жовтня (А. П.). — Німецьке правительство рішило прогнати М. Зіновєва і М. Лосовського, русских, советських делеґатів на конференцію независимих соціялістів в Галлє. Заки вони виїдуть з краю буде їх пильно беречи поліція.

ГАЛЛЄ, 17. жовтня. (А П.). — На конференції независимих соціялістів зазначилися ярко два напрями. Ліва більшість, під проводом Давніґа, Гофмана і Басса, заявилася за диктатурою пролетаріяту, за всесвітною революцією і за злукою з III (московським) Інтернаціоналом.

Меншість независимих соціялістів, під проводом Ледебура і Кріспіена, уложила пляни в ціли порозуміння з революційними елементами всіх країв противних Москві і в ціли приготовання зорґанізованих способів до боротьби з большевицькими методами.

Обі ґрупи відбули окремі зібрання і розїхалися; кожда одначе каже, що вона есть представицею давної партії.

В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ.

НОВОВИБРАНИЙ УРЯД УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

На XV. Конвенції Українського Народного Союза, яка відбулася у Филаделфії в днях 11-16 жовтня, вибрано на 4 літний період оcьтакий Головний Уряд У. Н. С.

Голова: Семен Ядловський, заступник голови: Теодор Грицей, заступниця голови: Марія Ольшаницька, фінансовий секретар: Роман Слободян, рекордовий секретар: Іван Каштанюк, касієр: Василь Левчик.

Контрольна Комісія: Іван Ваверчак, Стефан Милянович, Василь Гасій.

Головний опікун Молодечого Союза: Дмитро Андрейко.

Редакційна Комісія: о. Никола Струтинський, Дмитро Андрейко, Никола Муращко.

Радні: Константин Кирчів, Михайло Петрівський, Никола Шевчук, Володимир Яськевич, Стефан Баюс, Стефан Кудрик, Анна Стадник, Марія Мельник.

РЕВОЛЮЦІЮ ПРОТИ ЦІЛОГО СВІТА, ВКЛЮЧАЮЧИ И АМЕРИКУ, ЗАПРИСЯЖЕНО В БАКУ.

ВАШІНҐТОН, 17. жовтня. (Пр. Тел.). — Стейт департамент дістав сьогодня зовсім довірочні і певні відомости про конгрес народів Сходу, що відбувся під большевицьким покровом в Баку, над Каспійським морем.

В конференції взяло участь 1.891 делеґатів, а з них було 1,273 комуністів, котрі заступали 38 країв і народів з Азії. Резолюція, ухвалена конґресом, звучить:

„Присягаємо на голий меч працювати день і ніч, щоб підняти наші краї проти капіталізму в ціли його поваления". Дальше говориться в резолюції, що делеґати розїдяться, щоби поширити пропаґанду і орґанізацію по цілому сході згідно з ухвалами конґресу.

Після вістий, які дістав Стейт департамент, аґітація має бути піднята також і в Злучених Державах Америки. Загальний напрям її буде давати Зіновев, голова совета в Петрограді.

"SVOBODA" (LIBERTY)

An Ukrainian newspaper published three times a week: Tuesday, Thursday, and Saturday by Ukrainian National Association at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ESTABLISHED 1893.

VLADIMIR B. LOTOTSKY, Editor-in-Chief.
ANDREW SAWKA, Business manager.

Entered as second-class matter March 30, 1911, at Post Office at Jersey City, N. J., under the Act of March 3, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION:		ПЕРЕДПЛАТА:	
United States:		в Злучених Державах:	
1 year	$3.75	на рік	$3.75
6 months	$2.00	на пів року	$2.00
3 months	$1.25	на 3 місяці	$1.25
In Jersey City and to foreign countries:		В місті Jersey City і за границю:	
1 year	$5.00	на рік	$5.00
6 months	$2.50	на пів року	$2.50
3 months	$1.50	на 3 місяці	$1.50
Single copy 4 cents.		Поодиноке число 4 центи.	

В Канаді належить висилати гроші лише моні-ордером, а не паперовими грішми, бо сі стоять в Злучених Державах нисше ціни. При виміні числять 15 центів від кождого канадійського паперового доляра.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: SVOBODA, 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Телефон Адміністрації і Редакції — 498 Montgomery.

Телефон Гол. канцелярії Укр. Народного Союза — 1838 Montgomery.

Всі моні-ордери і чеки треба виписувати на адресу "Svoboda".
При висиланню замовлення належить долучити моні-ордер або чек.

За всі оголошення поміщуванні в „Свободі" редакція не відповідає.

З КОНВЕНЦІЇ У. Н. СОЮЗА.

Пятнайцята головна конвенція Українського Народного Союза відбулась минулого тижня в Филаделфії, Па. Зачалась в понеділок, дня 11. с. м., рано, а скінчилась в суботу, дня 16 с. м. вечером. В конвенції взяло участь 181 делегатів і 17 урядників.

Рано в понеділок зачалась конвенція поминальним богослуженнєм за померших членів У. Н. Союза в катедральній церкві при Норт Френклин улиці.

Конвенцію отворено сполудня в готелі Континентал, в Фавнтейн Гол, при улиці 9-тій і Честнат.

Вступне слово виголосив предсідатель У. Н. Союза **Константин Кирчів,** почім конвенція вибрала президію. До президії увийшли: **Олександер Мерещак,** з Ансонії, Конн., предсідатель; **Василь Гасій,** з Трентон, Н. Дж., і **Дмитро Братусь** з Рочестер, Н. Й., заступники предсідателя; **Осип Логин,** з Джерзи Сіти, Н. Дж., і **Онуфрій Шараварко,** з Гейзелтон, Па., секретарі.

По виборі комісий велись дальші наради. Весь хід нарад був спокійний, поважний і серіозний. Видно було, що се збір зрілих людий, котрі розуміють діло, для якого зїхались з усіх сторін Америки, і хотять для нього посвятити свою працю і увагу. Великою заслугою у взірцевім переведенню конвенції був розумний і вмілий провід предсідателя Олександра Мерещака, котрий в кождій ситуації вмів спокоєм і повагою, а часом і делікатним жартом удержати цілий збір в краснім порядку і при пильній праці. Деяким делеґатам, що бували на давніх конвенціях може й дивно виглядало, що сим разом удержано спокій і порядок без грошевих кар, як се бувало давнійше, або як се ще й досі у других народностий буває, але крім здивованя було певно у них і вдоволенне, бож се поступ до ліпшого.

Подамо тут коротко важнійші ухвали 15-тої конвенції У. Н. Союза.

Постановлено деякі важні **зміни статута.**

Рішено, що конвенція не вибирає редактора тільки **Пресову Комісію,** яка приймає і усуває редакторів „Свободи" і видань У. Н. Союза, та контролює їх редаґованнє. До Пресової Комісиї вибрано: **о. Миколу Струтинського** з Шикаго, Ілл., **Дмитра Андрейка** з Ню Йорку, Н. Й., і **Миколу Мурашка** з Рачестер, Н. Й. Пресова Комісія зачне своє урядованнє з 1. січня 1921 року.

Постановлено віддати членам У. Н. Союза під голосованнє через референдум, **чи хотять, аби „Свобода" виходила яко дневник, або яко дводневник, або яко тижневик.** Від висліду голосовання залежати-ме евентуальна зміна у видаванню орґану У. Н. С.

Ухвалено, що про видаваннє **календаря** мають рішати **члени через референдум. З** причини, що сього року референдум виказало більше голосів за тим, аби календаря не видавано (по 40 цнт. за примірник) на 1921 рік, календар У. Н. С. не має вийти.

Також постановлено зробити **зміни в Молодечім Союзі.** Для сеї цїли вибрано комісію, яка має виготовити плян зміни (реформи) і піддати її членам У. Н. Союза під голосованнє через референдум.

Ухвалено, що на будуче **конвенція** має відбуватись що 4 роки. Слідуюча конвенція має бути в Рачестер, Н. Й.

Рішено злучити Народній Фонд із Запомоговим Фондом. Тепер буде тільки **Запомоговий Фонд,** на який члени платити-муть місячно по 10 цнт.

§ 167 змінено остільки, що **запомоги,** які сей параграф означує від нового року (коли змінений статут входить в життє) будуть **подвоєні.**

В справі **Сиротинця** була широка дискусія. Бесідники признали потребу сиротинця для сиріт членів У. Н. С. Постановлено, що коли Сиротинець в Филаделфії, Па., піддасться контролі У. Н. Союза і других запомогових орґанізацій та буде приймати сиріт членів У. Н. Союза, то У. Н. Союз і члени його можуть дати йому свое підперте.

В справі **злуки всіх українських запомогових орґанізацій в Злучених Державах** була теж простора дебата. Принято резолюцію за потребою такої злуки і вибрано спеціяльну комісію, яка має приготовити плян для переведення сеї справи в діло.

Конвенція одноголосно ухвалила, що **дієти** делеґатам 15-тої конвенції з причини теперішньої дорожні мають виносити до 10 долярів денно.

Урядникам переважно **підвисшено платню.** І так: платня предсідателя від нового року виносить $50 місячно; касієра (тасама) $45; секретарів по $175; завідателя „Свободи" $200 і 1% від оголошень; опікуна Молодечого Союза (тасама) $100 аж до часу реформи в М. Союзі.

На поміч голодним, калікам, раненим, увязненим по тюрмах і вигнанцям Українцям в старім краю ухвалено на внесенне о. М. Струтинського $5.000. Поміч має бути переслана просто і безпосередно до українських старокраєвих запомогових орґанізацій.

НОВОВИБРАНИЙ УРЯД ОСЬТАКИЙ:

Семен Ядловський, предсідатель;

Теодор Грицей, заступник предсідателя;

Марія Ольшаницька, містопредсідателька;

Роман Слободян, фінансовий секретар;

Іван Канштанюк, рекордовий секретар;

Василь Левчик, касієр;

Іван Ваверчак, Стефан Миляновичь, Василь Гасій, члени контрольної комісії;

Радні: Константин Кирчів, Михайло Петрівський, Микола Шевчук, Володимир Яськевич, Степан Баюс, Степан Кудрик, Анна Стадник, Марія Мельник.

Дмитро Андрейко, опікун Молодечого Союза.

о. Микола Струтинський, Дмитро Андрейко, Микола Мурашко, члени Редакційної Комісії.

Люди і народи не довго терплять, бо скоро проминають. Кождий носить часть вини Адама. Кождий трошки протерпить і умирає, засипляє. Хто догляне справедливість вішного світа?

Щоби бути чоловіком, треба мати до сего средства.

Молодість має тіло кріпке, сильне, яке оживляє чоловіка. Старість повинна мати душу кріпку, сильну, животворячу і оживлювати тіло, огнем надії гріти його.

МАЙСТЕРНИЙ ОБМАН.

Люди привикли подивляти зручність і талан, без згляду на се, в чім ті „дари духа" виявляються.

Так на приклад треба признати Троцькому ґеніяльний помисл: оголосити перед світом боротьбу за робітничі права і за свободу меньших народів; змобілізувати всіх пригнетених, бідних і покривджених; закликати до різні не лише дійсних капіталістів, але і всіх, що посідають хоч дрібки маєтку... а в тім самім часі завести в себе, в Росії, терор, який переходить всякі видумки царських опричників; замість вимріяного 8-годинного дня праці, приневолювати робітників до 12 годин горювання; замість свободи думки, завести поліційну контролю духа при помочи чрезвичайки і т. п.

Такого світового обману може допуститися лише дійсний талан. Не входимо тутки в розбір, чи це добра або зла сторона того чоловіка, але в ствердженнє самого факту.

Инакша річ, як на таке поступованнє задивляються інтересовані люди.

Без сумніву, що прихильники і ученики Троцького будуть величати його за сей талан. Кождий великий чоловік має своїх обожателів. Так на приклад Наполеон мав карних жовнірів, що йшли з ним навіть в пропасть під Ватерльо цілком на сліпо, не розбираючи що їх жде глупа смерть в засідці Велінґтона. Недавно померший Американець Розевелт вмів створити зі своїх прихильників окрему партію „проґресистів", яку він, знова своєю волею, впхнув опісля назад в обійми републиканів. А звісний в Галичині вломник Васінський був все предметом обожання у деяких Львовян.

Такі приклади беззглядного послуху кидають одначе певну тінь і на тих, що сліпо, без розбору йдуть за такими „великими" таланами. Бо коли хтось не видить великанських блудів своїх диктаторів, чи світочів, то се свідчить лише про умову сліпоту тих обожателів. Колиж хто видить сі злі сторони, а мимо того йде за таким чоловіком, то з того треба заключати, що він єсть платним аґентом мнимого великана, або в будуччині має спільний з ним інтерес.

До тепер слово „воля", „свобода", були святими кличами всіх угнетених народів і одиниць. Се щось такого, що електризувало маси і додавало їм духа до діла. Глядім одначе, як і навіть слово може стати злочином в людий, що мають власть в руках. І знова один зі соток примірів з великої Росії. Русскі царі його ненавиділи. Слово „воля" було майже заказане в Росії. За нього карано вязницями й шибеницею.

Прийшла революція, на звалищах давного ладу встановляється новий, але методи ледви чи перевелися. Керманичі теперішнього режіму, кидаючи нові кличі, послугуються царськими методами. Слово „воля" стало також злочином. Але як перше було воно пятноване, як знак революції, так тепер його пятнується як вислів контр-революції. Се не наша видумка, або пусті фрази. Про се отверто говорить сам Ленін в своїй промові в Серпухові. Сказав він там:

„Воля є вигадка буржуазії, яка, прикриваючись нею, хоче замаскувати економічну неволю, яку бажають насадити капіталисти... Усі спробунки виявити незадоволення, або створити опозицію, треба вважати затіями білих і контр-революційних аґентів і придушувати безпощадно".

Ленінові прихильники приняли і сю його „мудрість" за святу річ і повторяють ті арґументи за ним.

Як далеко знова може пійти сервілізм і яничарство в національних справах, то на се нехай послужить такий факт:

Коли заключували мир в Ризі, і большевики віддавали великі простори України Полякам, то українські нюйорські большевики, які сліпо казали вірити кождому Українцеви, що лише Троцький виратує Україну разом з Галичиною, — ті „єдині спасителі і революціонери" зовсім без заікнення знайшли арґумент і сказали: „Прецінь Троцький знає що робить". І спокійно взялися дальше до своєї роботи тровити брата на брата, та вихвалювати русский совєтський імперіялізм.

А прецінь мир в Ризі повинен був отворити очі і найбільш засліпленим і знесиленим слабодухам. Кождий Українець повинен був прийти **аж по такім кінци** до заключення: що жаден чужинець не подбає за нас, лише ми самі. Вільно нам і треба шукати помочі в чужих, але не спускатися, що той чужинець все за нас зробить. Цілком противно. Він **нам** має зробити прислугу, для **нашого** добра, коли **ми** про себе дбаємо. Що ми йому за се дамо, се инша річ. Се залежить від умови. Але, щоби з тілом і духом запродуватись Троцькому і пятнувати зрадниками України і робітничої справи всіх тих, котрі стоять на засаді самостійности України, то се вже вершок яничарства і ренеґацтва.

І се єсть теж майстерний розбій таких „великанів" як Троцький і його компанія.

С.

МЕМОРІЯЛИ

до усталення приблизного білянсу кольонізації Східної Галичини, веденої варшавською владою в користь кольоністів, які походять з поза меж Східної Галичини.

Обмеження обороту табулярною власністю у Східній Галичині завела Варшавська Влада, (уповажнена соймовим законом з дня 2. вересня 1919 р. поз. 384. Вістника законів Річип Польської ч. 64) від дня 14. вересня 1919 р. (поз. 428. В. з. Р. П. ч. 73.)

(Тут сконфіскувала польська власть дотичний уступ в газеті „Громадська Думка").

Свобідний оборот поміщицькою землею зиесено. Продавати поміщицьку землю шляхом парцеляції дозволено як приватним власникам, так і окремим парцеляційним інституціям на основі авторизації уділюваної по засягненню опінії в Краєвій Комісії для обороту землею у Львові через „Глувни Уржонд Земскі" у Варшаві. Від осени мин. року ведуть у Сх. Галичині парцеляцію приватні авторизовані особи (дідичі) або авторизовані інституції, а саме Товарижство аґрарно-осадниче у Львові (авторизоване 4. листопада 1919.). Звйонзек Земян у Львові (автор. 31. жовтня 1919). Авторизацію сю переніс „Глувни Уржонд Земскі" дня 27. січня 1920 на „Банк Звйонзку Земян", Товарижство акційне для охрони земі у Львові; „Ґаліцийскі Земскі Банк кредитови" у Львові (авт. 31. жовтня 1919). „Банк Земскі для кресуф", Товариство акційне в Ланцуті (автор. 22. листопада 1919) і „Польске Бюро парцеляцийне" у Львові (автор. 29. грудня 1919.).

Крім приватних осіб кольонізаційну парцеляцію вело у Сх. Галичині пять авторизованих парцеляційних інституцій, які на терені Сх. Галичини заступають Урженди Земске корінної Польщі і являються покищо одинокими експозитурами Парцеляційно-кольонізаційного Уряду, яким є „Глувни Уржонд Земскі" у Варшаві.

На основі зібраного нами матеріялу не зовсім повного, зіставленого на основі оповісток авторизованих до парцеляцій польських інституцій, кольонізаційну парцеляцію переводилося по день 30. червня 1920 р. в 30 східно-галицьких повітах, а саме: Бережани, Броди, Борщів, Бучач, Бібрка, Городенка, Городок, Гусятин, Збараж, Зборів, Золочів, Жовква, Калуш, Камінка, Коломия, Львів, Перемишляни, Підгайці, Рава Руська, Радехів, Рогатин, Рудки, Скалат, Сокаль, Станиславів, Тернопіль, Товмач, Чортків, Яворів, Чесанів.

В повітах сих зкольонізовано кольоністами, які походять з поза меж Сх. Галичини, на основі наших провірених відомостий 143 двірські обшари.

Простір сих обшарів двірських виносить після дат зіставлених на основі Лексикона громад 109.472 га або кругло 110.000 га.

Пересіч простору одного обшару двірського виносить отже 766 га.

Повну кольонізаційну парцеляцію двірських обшарів переводжено в крайних східних повітах Галичини та в місцевостях, де задля военних подій зістали двори зовсім знищені. В инших повітах полишується дідичам залежно від їх волі більші або менші простори для ведення ними господарств.

Здається, що будемо близькі правди, якщо в пересічни 766 га відкинемо на пересічні залишання землі аз дотеперішними поміщиками по 100 га, а на культури непригожі під кольонізаційну парцеляцію (ліси, озера, стави, підбудівельні грунти, неужитки і т. д.) по 216 га. По сім лишеться нам як пересіч скольонізованої землі на оден розпарцельований двірський обшар 450 га.

На 143 двірські обшари припаде отже простір зкольонізований о вимірі 64.350 га.

Число се покривається менше більше з даними, поданими через Товариство аґрарно-садниче, яке в „Ґазеті Пораннїй" ч. 5329 під датою 14. липня оголосило, що протягом пів року скольонізувало 20.000 морґів, — це є 11.509.28 га.

Принявши таку саму інтензивність кольонізаційної парцеляції у инших в горі наведених парцеляційно-кольонізаційних институтів (хоч два з них, а іменно „Ґаліцийскі Земскі Банк кредитови" у Львові і „Банк Земскі для кресуф" в Ланцуті опираючись о довголітній досвід в парцеляції з перед війни, могли інтензивнійше вести парцеляційні діла, як инші інституції) випаде, що по день 30. червня 1920 р. могли вони зкольонізувати 57.546 га. Порівнуючи числа нами уставлені, а саме 64.350 га з числами, до яких ми дійшли, приміняючи анальоґічно до всіх інституцій кольонізаційно-парцеляційних ревеляції Товариства аґрарно-осадничого, а саме 57.746 га находимо ріжницю 6.804 га, які належить віднести до кольонізаційних парцеляцій, ведених через самих дідичів поза авторизованими інституціями.

В горі зазначили ми, що список наш не є повний, бо годі було нам зібрати усі дані про кольонізаційну парцеляцію.

Не відбіжимо від правди, якщо приймемо, що кольонізаційна парцеляція, ведена самими дідичами (26 маєтків) обняла простір, який рівнається 20 проц. простору зкольонізованого авторизованими інституціями. Простір сей винесе отже около 11.509 га. Якщо в списі нашім на безпосередну дідичівську парцеляцію зачислили ми простір 6.804 га, припаде нам добити до доповнення нашого спису (в якім не вичерпали ми всіх місцевостий) простір 4.705 га, що разом з простором нами виказаним дасть простір 69.055 га.

Так отже приблизний білянс кольонізаційної парцеляції у Східній Галичині за пів року (бо тільки менше-більше тревала кольонізаційна акція від пізних місяців осени до вчасних місяців весни) виказує кругло 69.000 га розпарцельованих між кольоністів, які походять з поза меж Східної Галичини.

На простір сей змогли чинники варшавської влади за її дозволом і фаворизованням впровадити в межі Східної Галичини около 11.937 родин кольоністів, що рівнається осадженню в корінній українській території по день 30. червня 1920 р. 59685 душ, які походять з етноґрафічної Польщі.

Отсе обчислення робимо на основі даних опублікованих через Товариство аґрарно-осадниче у Львові, яке подало в „Ґазеті Пораннїй", що одну родину кольоністів осаджувалося пересічно на 10 морґах (69.000 га скольонізованих рівнається 119.370 морґів кат). За Буяком приняли ми на одну родину селянську 5 осіб.

Дорогою кольонізації двірських обшарів у Східній Галичині кольоністами, які походять з поза меж Східної Галичини, змінився етнічний зміст нашої країни в користь Поляків за пів року о 60.000 душ.

Опираючись на обчислення проф. Степана Томашівського (гл. „Королівство Галичини і Володимирії" „Діло" ч. 1003/916), який начислює корінних Поляків хліборобів у Східній Галичині 300.000 душ, стан їх піднісся о 20 проц.

Інтензивність кольонізаційної парцеляції польської влади у Східній Галичині є надзвичайно сильна. Якщо за пів року змогли орґани польської влади, яка обмежила свобідний оборот табулярною землею, щоби земельний резервуар Східної Галичини зробити основою кольонізації Східної Галичини, зкольонізувати 69.000 га, то при тій самій інтензивности припаде на повний рік 138.000 га.

(Сконфісковано).

в декаді від 1902 до 1912 спарцельовано у Східній Галичині 151.568 га, (гл. др. Ян Рутковскі „Власносць табулярна в Ґаліції веллуг стану в концем 1912". Вядомосці статистичне о стосунках крайовых, Том XXV, зашит 2. Львів, 1916, стор. 20.).

Резервуар поміщицької землі у Східній Галичині в культурних пригожих до переводження земленаділів при аґрарних реформах виносить 891.518 га, а разом з рустикальними землями, які остають у власности дворів кругло 900.000 га.

На землі сій сидить 1.961 поміщицьких родин. Як що приймемо, що за кождою поміщицькою родиною залишиться в пересічи по 100 га землі, на парцеляцію остане около 703.900 га.

Як що кольонізаційна парцеляція Східної Галичини між кольоністів, прибуваючих з поза її меж, мала би бути ведена і на дальше з тою самою силою, що в першім півріччю по розпочаттю акції кольонізації Східної Галичини, зможе Варшавська влада Східну Галичину вповні скольонізувати в коло пяти роках.

Метою кождої аґрарної реформи, як економічного засобу, є зужити місцевий земельний резервуар на переведення якнайдальшого економічного усамостійнення місцевого рільничого населення у Східній Галичині на основі переписи з 3. червня 1902 р. находилося 649.913 селянських господарств, з того 421.546 господарств було економічно несамостійних. Професор др. Франц Буяк обчисляє, що у Східній Галичині на загал селянських господарств є 79.8 процент отже кругло 4V5 господарств економічно несамостійних. Є се господарства карлові о просторі 1/2 до 2 га (є їх 42.6 процент) і малоземельні селянські о просторі 2—5 га (є 37.2 проц.). Власники сих господарств не находили ані праці у своїх господарствах через весь рік, ані можности прожитку з випродукованих на них плодах. Ратувались вони заробітком на двірських ланах та на сезоновій і заморській еміґрації.

Кромі сього у Східній Галичині йдучи за проф. Здзіславом Людкевичем (Квестія рольна в Ґаліції, Львів 1910, стор. 17) начисляється около 80.000 родин рільничого пролетаріяту. Разом отже маємо у Східній Галичині, опираючись навіть на перестарілих даних австрійського перепису рільних господарств з 1902 р. кругло 502.000 родин, а по коректурі около 600.000 родин або 3,000.000 селянських душ, які для економічного усамостійнення мусять одержати без огляду на віру і народність земельні наділи при аґрарних реформах, переводжених східно-галицьким земельним резервуаром.

(Сконфісковано).

Політична мета дотеперішних чинників, які переводять аґрарні реформи у Східній Галичині, мусить уступити економічній меті, бо аґрарні реформи в нашій країні мусять стати вповні економічним засобом в користь туземного трудового люду без огляду на його віру і народність.

Приблизний сей рахунок сконстатовано датами, поданими в „Gemeindelexikon" Band XII. Galizien. Wien 1907 і Dr. Tadeusz Pilat: Skorowidz dóbr tabularnych", Lwów, 1890. Ріжниці між обидвома обчисленнями виказують лятітуду на 1.83 проц. (один цілий вісімдесятьтрисотні проценту) отже дають певний орієнтаційний — хоч не научний матеріял.

Інж. Ю. Павликовський.

(„Гром. Думка").

СХІДНО-ГАЛИЦЬКА ДЕРЖАВА.

Так само як птиці, які стомленому подорожному, що їде кораблем по розбурханих филях океану, вказують на близину довго вижиданої суші, так тепер замученому українському громадянству нашого краю вказують появляючіся раз-враз вістки про майбутне визнання і уконституовання державности Сх. Галичини на те, що кінець нашим довголітним терпінням і довголітній неволі вже близкий та, що прецінь може у найблищім майбутті прийти момент, де ми вступимо на рідну землю як власновільні і повноправні хазяїни нашої національної домівки. Кажемо: момент може прийти. Бо з цілою певністю цеї думки сьогодні ще ніхто не всилі підтвердити. Але так само ніхто, хто бувби навіть найбільший скептик, не всилі заперечити, що наша справа увійшла у стадію цілком серіозної розвязки, що вона находиться у самім центрі міжнародних переговорів, які тепер ведуться. Отже не теряючи віри в повну і оконечну побіду нашої справедливої справи, яка мусить наступити, хочби нам прийшлося ще не одно винести і витерпіти, перед свідомим своїх великих завдань українським громадянством Сх. Галичини виринає важке питання про внутрішну розбудову своєї майбутної державности, иншими словами: питання нашої державної політики.

Приступаючи до обговорення цего великого питання, слід нам перш усього звернути увагу на міжнародне становище нашої майбутної державности, бо для кожного тверезо думаючого Українця очевидне, що від корисної розвязки поданої справи зависить у найбільшій мірі ціла наша судьба, судьба нашої нещасної країни і наша вся державна політика.

Чого ми хочемо? Не хочемо жадної кривди другого якого народу, не хочемо нічийого поневолення, не хочемо привилеїв — а хочемо лише нашого права, хочемо свободи і можности спокійного життя після тих страшних літ военного знищення, які пережив наш край і наш народ. Усе инше ми вже вспіємо добути собі самі — мозолистими руками нашого селянина, робовящістю і дисципліною нашої інтеліґенції і розумною внутрішною політикою нашого уряду. „Посадіть державність Сх. Галичини у сідло, а вона вже сама поїде!" — можна сказати всім інтересованим чинникам европейської політики травестуючи слова Бісмарка і кожен, хто обзнайомлений з відносинами, які царять тепер серед нас, признає, що сказане не є жадною пересадою. Треба тільки, аби були поставлені гранітні підвалини міжнародного істнування держави нашої, треба, аби вона вийшла як природний продукт згідної волі всіх рішаючих чинників світової політики і одержала від них потрібні гарантії, то нема сумніву, що за майбуття сх.-галицької держави нема чого боятися. І це є перша та найважніща умова у розвязці поставленого питання. Коли вона буде зреалізована, а з природи нашої справи випикає, що вона розвязана бути мусить — повстане тверда основа під дальшу нашу державно-творчу працю.

Міжнародна політика майбутної держави Сх. Галичини виникає зі самої суті: 1. Тих усіх умов, які з природною необхідністю до її повстання поведуть; 2. Нашого ґеоґрафічного положення. А кажучи ще стисліще — обі умови зливаються у одну цілість. З того виходить, що Сх.-Галицька держава може істнувати і удержатися тільки як елемент правового порядку, національної і соціяльної справедливости та в характері природного, одиноко можливого та рівкого помосту з Центральної і Західної Европи до величезних просторів Сходу і для помосту цего останнього на Захід. Так тепер стоїть справа, що нас — як колись казав Паляцький відносно Австрії „требаби сотворити, якби ми не істнували..." Повстання держави Сх. Галичини як самостійного правно-політичного орґанізму являється невідкличною необхідністю для цілої Европи. І тому видвигає нашу справу на порядок дня — біля инших чинників, також теперішня Росія, факт, який для декого видається на перший погляд доволі незрозумілий.

Намічена наша міжнародна позиція, вкладає зі залізною льоґікою на наші плечі цілу низку прінціпів, які мусять нас обовязувати у внутрішній державній політиці. Але вже тут приходиться зазначити, що ні одного із них, український народ Сх. Галичини, як леґальний господар краю, не відчує як накиненого тягару. Навпаки. Всі вони такі, що всецїло покриваються із дотеперішними політичними прінціпами, якими руководив себе український народ у кожнім моменті свого національного життя: і тоді, коли він находився в положенню боротьби за своє визволення, і тоді, коли добився своєї державности і, так само тепер, коли після втрати добутого — наново доходить до свого державного права.

Державність Сх. Галичини може мати тільки характер республіканський, демократичний і народоправний, а під оглядом національної і економічної політики — бути побудована на прінціпах всесторонної справедливости та як посередна, висліднна лінія цих усіх модерних і старих кличів, які тепер в Европі лунають. Иншої держави на нашій области не можна собі подумати, бо вона ані не відповідалаб нашому ґеоґрафічному положенню, ані цій національно-соціяльній структурі, яка на нашій области істнує.

З осібна: не може в нас бути мови про режім якоїнебудь крайности, не може бути мови про політику національної, релігійної або соціяльної помсти. Всі творчі елементи населення без ріжниці народности і віроісповідання, у власнім добре зрозумілім інтересі, повинні і мусять бути притягнені до праці біля відбудови поруйнованого матеріяльного і духового життя країни. Можна надіятися, що навіть найзавзятіщий наш соперник — Поляки, коли зрозуміють, що справа їх імперіялізму безповоротно погребана, після деякого періоду „пручання", стануть на розуму позицію, так, як вони це вже пробували робити за час нашої державности після падолистового перевороту в 1918-тім році, а зійшли зі своєї позиції тільки тому, бо коаліція наново відживила їх приспані апетити. Ціле населення Сх. Галичини має спільні претенсії до всіх воюючих сторін, до цілого культурного світу і до Союзу Народів з приводу тих страшних знищень, як наш край виніс у світовій війні. Відбудова Сх. Галичини коштом Союзу Народів, це ще важніще і може більше оправдане домагання, чим відбудова знищеної Бельґії, Франції або Сербії. Бо згадані краї вже від 2-ох літ заживають супокою і правового порядку, тоді як в нас, так само як і в літі 1914-го року, отже повних і страшних 6 літ і досі ще ведеться кровава війна. Світ мусить нарешті підняти своє важке слово і покласти край цему „скандалови" — як висловився лорд Роберт Сесіл, — який завела Польща на Сході.

Всі верстви населення і всі замешкуючі наш край народности мусять одержати рівні і справедливі права. Український народ Сх. Галичини не боїться ніяких антаґонізмів. Тому він не думає проти нікого обертати своєї важкої руки, так само, як не думає нікому давати жадних привілеїв. А що український народ вміє відріжнювати платних катів від невинних верств чужого населення, на це він дав вже аж надто доказів. Сх. Галичина мусить нарешті начати період супокійного життя і праці над відбудовою своїх руїн. Suum cuique!...

Очевидно: наша політика мусить скориґувати у майбуттю ці всі похибки, які вона поробила у минувшині. В осені 1918-го року впав державний переворот на нас доволі ненадійно, а военний режім, який тут цілий час перше панував, не дав нам спромоги, подібно як иншим поневоленим народам Австрії, приступити до державного будівництва з певним, з гори обдуманим пляном. Наш край з положення военної области відразу перейшов у положення самостійної державности, яка одначе від першої хвилини свого істнування мусіла нести на своїх плечах тягар національної війни з імперіялістичною Польщею. Звідси і виникли численні недомагання нашої державної праці, щодо яких ми вповні свідомі, але які находять своє виправдання у сказаній саме оборонній війні. Тим більше, що положення на східних границях Галичини, на областях Великої України, також найшлося тоді у стані повної анархії і розвалу, які на нашім життю не могли не відбити свого пятна. Тепер є деяка надія, що цей стан може перейти у форму принаймні релятивного супокою, отже і дасть нам спромогу найти хвилину до віддиху і консолідації. Нема сумніву, що і для політичної долі, яку прийдеться ще серед назріваючих змін переживати Великій Україні, такий стан у Сх. Галичині може мати епохальне значіння. Наша теперішна національна траґедія виникла у величезній мірі звідси, що ми не вміли, не хотіли, чи не змогли сконцентрувати наших еманціпаційних стремлінь у один бік, а тільки розпорошили їх на ріжні боки, ослабили себе, а вслід за тим і цілком втратили ґрунт під ногами. На будуччину цеї помилки повторювати не хочемо.

Зі заістнувавших обставин в осені 1918-го року виник також факт, що багато невідповідальних елементів таки з посеред нашого табору, забувши про те, що національний ворог сидить на карку, в своїм засліпленню — взялися насилу підкопувати основи нашої екзистенції: в чию користь? В користь Польщі! Хто знає теперішні обставини і настрої серед нашого громадянства у Сх. Галичині, той напевно може сказати, що подібний стан анархії, який був и. пр. за час нашої державности в нафтовім дрогобицькім терені, до речі: стан, який безпосередно причинився до того, що рішаючі чинники коаліції, видячи роботу ріжних дрібних провінціональних „політиків" — відвернулися від нас і віддали наш край Полякам, отже, як кажемо, хто знає теперішні обставини наші, той може рішучо сказати, що цей стан не повториться вже більше. Бо помилки робиться лише раз, а слабість з нашого боку булаб непростимим злочином супроти держави і бідного народу, який тепер тільки горя і мук переносить.

Загалом: горизонти праці, які відриваються перед українським народом Сх. Галичини такі великі і всесторонні, що якби ми не мали непохитної віри у силу і живучість українського простолюдина, у роботящість, патріотизм і дисципліну українського інтеліґента, ми моглиб зневіритися до себе і зачати сумніватися, чи вспіємо виповнити важку задачу, яку найблище майбуття може на нас зложити. Але на щастя так не є. Український народ безсмертний і наша національна ідея безсмертна. Вже неоднократно ми дали докази, що якраз найбільший упадок був для нас найбільшим стімулом до воскресного розгону. Фенікс вилетів у воздух із попелу, а казковий Антей саме тоді найбільших сил набирав до нової боротьби, коли падав на землю.

Тому не попадаймо у зневіру, кріпімся на дусі і будьмо єдні! День нашого визволення мусить прийти!...

(„Український Прапор").

Чоловік думаючий подібний до орла: видить з висоти і обнимає гадкою предмети, котрих по земли ходячі не видять. Але на тій висоті завсіди здержатися не може; а коли знизиться, то видить стільки, кільки й другі.

О. др. Микола Копачук.

ЗАГАЛЬНЕ ПОЛОЖЕННЄ В ГАЛИЧИНІ БЕЗПОСЕРЕДНО ПЕРЕД УПАДКОМ АВСТРІЇ.

Задля красшого зрозуміння відносин, які створилися в Галичині підчас нашої власної державности після розпаду Австрії, спробую подати коротко загальний образець того життя, яке панувало в краю перед самою хвилею розпаду австрійсько-угорської монархії.

Найзамітнійшою ознакою того часу був дух і живі заходи відбудови краю після берестейського мира з Україною. По заключенню сього мира перестав істнувати східний фронт і тимсамим українська Галичина лекше відітхнула. Раз тому, що увільнилась від воєнного стану та великих армій, якими вона була обсаджена, а по друге, стала щасливою сусідкою нової рідної держави — Української Народньої Републики. В краю рух відбудови як публичної так і приватної в повнім розгарі. Жива праця йшла около направи зелізниць і доріг, аби ними можна привезти збіжа й худоби з України в як найбільшій скількости. За сим ішла відбудова міст і сіл та дуже інтензивна віднова війною майже дотла знищеної рільничої господарки, яку розпочав був український нарід під орудою свого центрального господарського товариства „Сільський Господар". На сю ціль давала держава великі парляментом ухвалені міліярдові фонди, а найвисша команда часто давала фронтовим жовнірам відпустки на літні роботи. Ба навіть з братньої України приходили тисячі й тисячі тон збіжа даром на засів і на перезимованнє. Однак сей живий рух відновлення життя нашого народу не відбувався без традицийних ненависних перешкод зі сторони инших відвічних політичних ворогів і гнобителів — Поляків. Вони своїми впливами не допускали, щоб Українці без перешкод діставали всі ті фонди на відбудову, які їм належалися; робили трудности урльопованню наших жовнірів з армії на жнива, а польські старости своїми розпорядками відновлювали стару панщину зі всіми її варварствами в той спосіб, що жандармами гонили сільське українське населенне на лани польських панів-графів робити за дурно, мовляв в інтересах прокормлення держави, а на ділі в інтересі панської кишені. А вже найгірше сердилися Поляки за підмогу українській Галичині зі сторони України і денунціювали Галичан о державну зраду, посуджуючи їх о порозумінне з сусідною державою, себто Українською Народньою Републикою.

З сього бачимо, що брутальний і нахабний польський гнет тяжів над галицькими Українцями до послідного віддиху небіжки Австрії.

Та проте наш нарід надзвичайно сильно піднесений на дусі сусідством своєї рідної держави, України, з небувалим доси молодечим запалом будував своє висше культурне життє на кождім поли. Пійшла в рух відбудова шкіл від народних аж до найвисших. Українські гімназії як державні так і приватні переповнювались небувалим доси великим числом молодіжи. Се здивувало дуже приємно своїх, а заскочило гіркою несподіванкою Поляків, бо перші побоювались, а сі послідні з наміром перли до того, що нарід майже чотири роки переносячи найдикші страхіття війни жив, або ліпше кажучи, не жив а страждав і мучився в найгіршій біді без ніякої освіти та без жадної опіки для підростаючого молодого покоління. Одначе з хвилею, як воєнна хуртовина проминула, показалося, що нарід, хоч і все стратив, таки памятав на те, що єдине може забезпечити його життє на віки, памятав на освіту молодіжи. Почала відживати також і українська грецько-католицька церква, що опинилась була підчас війни між двома лютими огнями. З одної сторони нищили її Поляки з небувалою доси завзятостю, яка пригадувала живо люті гонення православних ще тоді Українців в тійже Галичині за сумної памяти Жигмонта III., а з другої сторони перенесла вона на собі всю брутальність московського царославя підчас до-революційної російської окупації. Певно, що в ніякій нації не потерпіло священство стільки мук і смерти, скільки українське священство в Галичині за час послідної війни. Як найкраще свідоцтво високої національної й християнської зрілости українського грецько-католицького священства сього часу мушу навести його наскрізь братнє й симпатичне становище, яке воно заняло супроти нововідродженої автокефальної української православної церкви України. Разом з горячим бажанием зеднання всіх Українців в одній державі, львівський священичий орган „Нива" явно давав вираз своєї радости з причини відродження української православної митрополії в Києві, не зважаючи на закиди схильности до православя, піднесені з польської сторони.

Одним словом, національна свідомість усіх верств нашого народу, почавши від найнещасливійшого жовніра в окопах аж до найсвітлійших інтеліґентів, піднеслася за 4 роки війни богато висше ніж вона була би могла піднестися за двайцять або трийцять років мирного життя. Поляки з жахом дивилися на сей елементарний зріст нашої народньої енергії, про яку вони думали, що її вже на віки вбили всі ті воєнні злидні, які смертельним тягаром впали на життє народу.

Поза сим державні австрійсько-польські інституції здавалося функціонували нормально. Поїзди курсували правильно і вдержували нормальну комунікацію та залагоджували потрібну доставу всяких матеріялів, на відповідні місця. Та при всім тім панував прямо нечуваний брак перевозових засобів для приватних підприємств, які через те не могли ніяк розвинутись. Бо держава зареквірувала була всі комунікаційні й перевозові засоби для воєнних конечностий. Правда, в Галичині вже не було фронту, але по містах стояли ще досить значні залоги запасних полків, що правильно вишколювали все нових рекрутів і висилали їх до Італії, на Балкан, до Туреччини або на Україну, заняту тоді Німцями й Австрійцями.

Здавалося також, що австрійська армія, не дивлячись на всі недостатки, головно харчів і одіння, які вона терпіла, ще стоїть сильно й видержить ще кілька місяців або й рік війни. Загальна опінія сподівалася революції в Австрії аж десь під весну 1919 року, подібно як в Росії наступив був переворот під весну. Ніхто не сподівався, що Австрія згине в осени. Всі думали, що фронтові армії не видержать зими і десь в січни або в лютім 1919 р. відмовлять послуху й тоді наступить неминучо визволеннє народів. Одначе познаки упадку дисципліни й розкладу в армії були вже тепер дуже виразні. Число дезертирів зросло було до застрашаючої величини. Коли би був хотів їх покарати по воєнному закону, то мусів би був розстріляти що найменьше третину всіх вояків. Річ ясна, що такі острі міри були би лише прискорили революцію. Се найвисші правлячі круги добре бачили й розуміли, тому відступили зовсім від кари смерти, а примінювали лагіднійші кари. Однак се на самім ділі справи не направляло, але ще більше перло до погіршення і то з неминучою й уже нездержимою льоґічною послідовностю. Очевидно дезертири не думали вертатись на фронт, а щоби їх примусом туди не вислали, зорганізувалися вони в зоружені т. зв. „зелені бригади", які переховувались великими масами по пустих місцях, головно в галицьких Карпатах, в Карсті на Балкані, і які оружною рукою оборонялись від жандармерії й війска, що старались їх заняти. Другі „мирні або білі бригати" селянських дезертирів працювали собі спокійно по своїх рідних селах. Складалися вони з тих жовнірів, що дістали були на тиждень-два відпустку на жнива, з якої вже не мали охоти вертати назад на фронт. Від жандармерської власти увільнялись вони то погрозами, то підкупством. Очевидно, що половина або й ціла сотня дезертирів, кождий зі своїм ґвером і сто двайцятьма патронами в хаті, ніколи не боялася жандармського постерунку, що складався з всего на всего з двох-трох жандармів. Тому сама собою уложилася між жандармерією і дезертирами тайна угода, на підставі якої послідні по упливі їхньої відпустки ніби зголошували свій відїзд до свого полку, відносячи жандармам на прощанне в подарунку чи курку, чи кільоґрам-два масла, муки, чи инших харчів, які тоді в цілій Австрії важились вагою золота, і знов вертали до своїх домів. Коли з полку приходило до жандармерії запитанне або зазив, видати того а того жовніра, то вона доносила коротко, що той а той жовнір тоді то а тоді зголосив свій відїзд до полку і його в громаді нема.

Крім сього не рідкою появою був явний бунт деяких полків або більших чи меньших військових відділів, що відмовляли послух своїй старшині, які зразу карано десяткованнем — розстрілом без розбору кождого десятого жовніра — а врешті полишано безкарно, при чім змінювано старшин, а нові офіцири мали по добру примирити збунтоване військо. До таких бунтарів належали головно чеські та мадярські війска. Голосним став був тоді бунт двох українських полків, 19 і 22 краєвої оборони, які стояли на Україні і не послухали розказу, машерувати на італійський фронт.

Життєві обставини як в армії так і в краю були дуже трудні. Панував великий брак харчів і одіння. Хліб, мясо, цукор та инші найпотрібнійші засоби життя були раціоновані, значить, їх можна було дістати лише на картку і то лише в докладно означеній скількости. Очевидно, що під сим порядком терпіло найгірше міське населенне, яке ніяк не могло вижити тільки раціонованою скількостю запасів конечно потрібних для життя. В наслідок сього розвинулося пачкарство до застрашаючих розмірів, значить, всі і вся напружували всю свою остроумність і винахідчивість, як би то якось обійти закон і постарати собі всего потрібного в більшій скількости, ніж дозволяв закон. Тому пачкували всі від найбіднійшого зарібника аж до міністрів. Кождий заходився як найпильнійше коло того, щоб тайним способом, попід руку, постарати собі хоч спорий мішок муки, сала, рижу, цукру, черевиків, шкіри, біля і т. д., які з кождим днем підносились до недосяжних цін. На підставі сего загального надужиття — без котрого однак годі було вижити — приходило до ріжних скандалів, особливо тоді, як вони відкривались у осіб висше поставлених. А контроля в сім зглядi була дуже строга не лиш на границі між Австрією і Угорщиною, але й на границях поодиноких провінцій, ба навіть повітів. Так, аби навести лиш один примір зпоміж тисяч подібних, австрійському міністрови війни вкрадено в поїзді дві валізки. Злодія зловлено, але у валізках найдено, що міністер пачкував недозволені річи; іменно одна валізка була повна муки, а друга сала. Очевидно, як справа стала голосною, міністер мусів димісіонуватись. Однак звичайно ділялося так, що малих злодіїв карано, а великим уходило все безкарно. Головно великі, по більшій части жидівські спекулянти робили на продажі й перепродажі пачкованих предметів міліонові зиски, майже виключно здираючи шкіру з найбіднійших працюючих кляс.

Проуценти споживчих артикулів були панами ситуації і держали все населенне у своїх руках. Тому проти них, головно великих капіталістів звертався весь гнів і досада народу. Правда, вказувано також на малих рільників, як на здирців, що беруть казочні ціни за свої продукти, однак се не було справедливо, бо з селян здирано ще більші ціни за фабричні вироби, необхідно потрібні рільникови, як сани, коси, серпи, плуги, вози і т. п. Коса коштувала замісць одної або двох корон двайцять корон; або за постоли, що передом можна було купити за дві до три корони, треба було тепер заплатити двайцять або більше корон.

При всій сій нужді не можна сказати, щоб люди не мали гроший. Їх мав кождий подостатком, бо паперових гроший було в обігу близко 40 міліярдів корон, однак ніхто не міг за них купити того, що потрібно, бо того на продаж не було. В склепі ніхто не міг купити ні муки, ні соли, ні цукру, ні рижу, ні нафти, ні кави, бо все те було раціоноване і можна його було дістати навіть дешево, але лиш на карту. Заграничних полудневих овочів ще від вибуху війни з Італією ніхто не видів. Люди вже позабували були, як виглядали помаранчі, цитрини, які передом були звичайними річами. Тому мимовільно витворилася торговля мінальна, так що не купувалося за гроші, а мінялося товар за товар. Примiром було так, що швець не зробить тобі черевиків за ніякі гроші, а лиш тільки за муку, сало, масло і т. и. Знов рільник не продасть нічого за гроші, а тільки проміняє за черевики, матерії на убори, цукор, рільничі знаряди і т. п.

Не диво чейже, що люди в таких обставинах жили в небувалім доси пригнобленню, крайнім огірченню та безнадійности. Ошуство, крадіж, неморальність сталися буденними появами, яким вже ніхто не дивувався. Перед вело в сім зглядi військо і то зовсім природно. Бо довголітний жовнір, що у війні стратив маєток, родинне життє, здоровлє, одним словом: все, що людину робить людиною, стався якимсь здичілим і озвірілим очайдухом, який не жалував нікого, навіть не щадив і себе самого. Війна навчила його аж надто наглядно не цінити нічийого життя, ні майна, ні чести, а йти розбоєм на кождого слабшого. В подібнім настрою жило й населенне Східної Галичини, яке може ще й у більшій мірі перетерпіло на собі всі найбільше жорстокі страхіття війни.

А вже найбільшими майстрами в злодійстві показалися Німці. Вони й так підчас цілої війни добре рабували союзників і противників, та з цілого світа звозили всяке добро до дому, яке й там лишилося, бо вони ніколи не мали в своїм краю ворожої інвазії, яка є рівнозначна з цілковитим обрабованнем мирного населення. Для збирання й перевезення споживчих средств мали вони в усіх союзних і ними окупованих краях всілякі явні й тайні способи. Ось так мали Німці всюди свої т. зв. команди для перевозу померших німецьких жовнірів до їхньої вітчини. Та в дійсности сі команди дбали про своїх живих співгорожан, а мерцями зовсім не журились. І так посилали вони зі всіх світів, а також і з Галичини, цілі поїзди чорних домовин ніби з мерцями, а в дійсности наповнених збіжем, мукою, цукром, мясом, яйцями та иншими споживчими предметами. Великого розголосу навіть в австрійськім парляменті набрав сей дотепний спосіб, в який Німці обрабовували своїх союзників, коли австрійські пограничні власти перелапали нараз аж два величезні поїзди з німецькими чорними трумнами, наповненими замісць кістяками поляглих жовнірів всякими середниками поживи, зрабованими від бідного галицького населення.

Вихованнє продовжується через ціле життє. Розум скріпляється з літами.

Чому дураки так кричать? Бо вони видять щонебудь, але не знають що. Страхає їх незнана їм велика поломінь ідеї. Кричать, бо не вміють представити, висловити її, бо не видять цілости. Хотіли би з каплі зробити море.

Не говори всього, що знаєш; не вір всему, що чуєш; не роби всього, що можеш.

Не думай, що той сумний, хто невеселий.

Спис і цінник книжок.

КНИЖКИ НАКЛАДУ „СВОБОДИ":

Американські трости. — Ковбок. (Казка.) — Еміґранти. — Дні нашої слави і недолі. — Ціна .. 15 цнт.
Богдан Хмельницький в Галичині (2 ілюстрації). — Письмо (6 ілюстрацій). — Фляшка горівки. — Не в добрий час (4 ілюстрації). — Дні нашої слави і недолі. — Ціна .... 15 цнт.
Вільний чоловік і инші оповіданя. — Ціна .....40 цнт.
Вода в природі. — Уміркований та щирий. (В. Винниченко). — Заграй. — Останки „Фортуни". — Дні нашої слави і недолі. — Ціна .... 20 цнт.
Весела книжочка з 17 образками. — Гумористично-сатиричний збірник для сумних людий. — Містить в собі богато сьмішних віршів, дотепів і оповідань. — Ціна .... 35 цнт.
Гетьман Мазепа. Дуже поучаюча книжка з ілюстраціями. — Ціна ....25 цнт.
Гаси огонь поки не розгорів ся і инші оповідання. — Ціна ....20 цнт.
Ґеновефа. — Ціна .... 30 ц.
Гуцули і Гуцульщина. — Ціна ....25 цнт.
Два брати, з байок Братів Ґріммів. — Ціна.. 15 цнт.
Дик. Оповідане Марка Вовчка. — Ціна..........20 цнт.
Де любов там і Бог. — Ціна...................15 цнт.
Житє, зарібки, організації і т. п. в Злуч. Державах. — Дуже цікава розправа про відносини праці і житя в Америці. — Ціна .... 15 цнт.
I. Жовнір. II. Оферма. Новеля з військового житя. — Ціна .... 10 ц.
Жінка і її значінє в суспільнім житю. — Сільський хірург (3 ілюстрації). — Смерть отаманова. — Дурень. — Дні нашої слави і недолі. — Ціна 15 цнт.
Знанє житя. Написав др. С. Демидчук. — Ціна ...30 цнт.
Збірка оповідань. Пятка. Євшан-зіле. Безробітє. Павло. В суді. Чорт і Микитиха. Бокачка. Милосердність. Сліпець і чоловік. Добра дочка. — Ціна........20 цнт.
За вольности України. — Ціна............... 5 цнт.
Загальна етноґрафічна мапа східної Европи, кольорована, величини 12×13, з точними поясненями в англійській мові. — Ціна .... 10 цнт.
Загальна фізична карта України і сумежні краї, величина 11×16, кольорована, в англійській мові. — Ціна 5 цнт.
Збірка повісток. — Ціна .... 10 ц.
За сестрою. — Є се найгарнійше оповідане з козацької старини, сучасного письменника Андр. Чайковського, Ціна .... 35 цнт.
З житя первісного чоловіка, дуже поучаюча, ілюстрована книжка, в дуже приступній і зрозумілій формі подає спосіб житя первісних і сучасних дикунів.—Ціна 35 цт.
3 років війни. Сатиричні ілюстрації з европейської війни. Оповідання, відомости і інформації про український народ, про рідний край і Америку, богато ілюстровані. — Ціна..............................30 цнт.
Ілюстрована збірка. Вуся (3 ілюстрації). — Катерина (3 ілюстрації). — Нік і Семіраміда (2 ілюстрації). — Лист турецького султана Запорожським козакам. — Відповідь Запорожських козаків турецькому султанови (1 ілюстрація). — Алькоголізм і діти (ілюстрація). — Ціна .... 20 цнт.
Історія заложення Злучених Держав Північної Америки. — Самсон. — До тих, що сьміють ся з пяної людини. — Як Сніжка щось по ночи водило і що то було? (1 ілюстрація). — Бог на землі (Індійська казка). — Свати. — Дні нашої слави і недолі. — Ціна .... 15 цнт.
Календар У. Н. Союза на 1920 рік. — Ціна ....60 цнт.
Коротка історія Руси до зруйнованя Січи. Містить богато образків руських князів і гетьманів. Ціна 10 цт.
Казки про жидів. — Зміст: Як Іван жидів мудрував. Вандрівка Івана з жидами. Як Іван водив жидів на гриби, а відтак у ставі потопив. Мужик з жидом в спільці. Пэп і жид. Казка про жида. Як жид Руснна правував. Як хлоп жида вмудрував. — Ціна 10 цнт.
Казки за Циганів. — Ціна ....10 цнт.
Лис Микита. З німецького переробив Іван Франко (23 ілюстрацій). — Ціна ....40 ц.
Людоїди і инші оповідання. — Ціна ....25 цнт.
I. Лист шинкаря до люцпера і відповідь. II. Про алькоголь. — Ціна .... 10 цнт.
I. Маска. II. Краса. Дуже гарне оповідане.—Ціна 10 цнт.
Марта Борецка. Історичне оповідане. — Ціна 25 цнт.
Монольоги, ч. 1. — Ціна..........................20 цнт.
Монольоги, ч. 2. — Ціна..........................20 цнт.
Монольоги ч. 3. — Ціна .... 20 цнт.
На чужині. Гарне оповідане за ріжні пригоди в чужім краю. — Ціна ....15 цнт.
Навернений грішник. — Ціна .... 20 цнт.
Напад на Січ. — Павло Полуботок. — Ціна......5 цнт.
Огонь на услугах чоловіка (3 ілюстрації). Становлище пяниці. — Янко Музика. — Свинячий син. — Дні нашої слави і недолі. — Ціна .... 15 цнт.
Оповідане з військового житя і инші. — Ціна ...15 цнт.
Оповідання Панталеймона Куліша. — Ціна.........15 цнт.
Оповідання Олекси Стороженка. — Ціна..........15 цнт.
Про Батька козацького Богдана Хмельницького. Ціна 30 ц.
Починок. Написав Богдан Лепкий. — Ціна ....15 цнт.
Промови і декламації на весілях, хрестинах і забавах. — Ціна ....10 цнт.
Про землю, сонце і звізди. — Ціна..............40 цнт.
Розмова Поляка з Русином. — Дуже веселий вірш, в котрім Русин висьміває польську пиху.—Ціна 10 цнт.
Проти алькоголю. — Ціна..........................20 цнт.
Про Христофа Колюмба та відкрите Америки (2 ілюстрації). — Закон не спинить пиянства, тільки виховане. — Ріп Ван Вінкель (Вашінґтон Ірвінґ). — Дні нашої слави і недолі. — Ціна .... 15 цнт.
I. Про Шевченкові твори. II. Оферма. — Ціна 20 цнт.
Різдвяна ніч (з 10 образками). — Ціна.......20 цнт.
Росія й Україна. — Ціна .... 15 цнт.
Русько-англійський толмач, з котрого можна дуже скоро навчитись англійської мови. Сторін 256, тверда оправа. — Ціна .... 60 цнт.
Річники „Свободи" $1.50
Сьвято весни. — Ворог між нами. — Христос Воскрес. — До часу збанок воду носить (2 ілюстр.) — Тополя (1 ілюстрація). — Мати. — На Великдень. — Старинний звичай. — Дні нашої слави і недолі. — Ціна .... 20 цнт.
Сільська вчителька, оповідане. — Ціна .... 10 цнт.
I. Серце не навчити. — II. Побратими. — III. Вістун. — Ціна .... 10 цнт.
Страшна пімста. — Оповідане М. Гоголя з козацьких часів (з многими образками). — Ціна ....20 цнт.
Сумна казка. Зміст: Сумна казка. — На торзі. — Як пан перехитрив дощ. — Дещо про давних богів. — Стогін землі. — Ціна ....10 цнт.
Сьвітові байки в оповіданях Степана Руданського. — Ціна ....15 цнт.
Словар Українсько-Англійський і Англійсько-Український. — Ціна ....50 цнт.
Сплачений довг. Оповідане з міщанського житя. Написав Данило Лепкий. — Ціна ....20 цнт.
Тарас Шевченко (17 ілюстрацій). — Ціна .. 20 цнт.
Товариска ворожка, для веселої розривки в кружку знакомих. — Зміст: Вороженє будучности для женщин. Вороженє будучности для мущин. — Ціна .. 15 цнт.
Український штукар. 212 гарних штук до забави.—Зміст: Часть I. Забави фізичні і хемічні. Часть II. Штуки з картами. Часть III. Штуки рахункові. Часть IV Штуки жартібливі. — Ціна .... 50 цнт.
Хто з чого жиє? (Розвідка на тлі економічнім). — „Земля рече". — Ціна ....15 цнт.
Христос в Ґарнізоні, оповідання з військового життя, написав М. Яцків. — Ціна ....40 цнт.
Через кордон. (Цікаві розкази еміґранта). Еміґрант (вірш). — Ціна ....15 цнт.
Чародійні пригоди убогого Омара і султанової дочки Зуліми. — Ціна ....20 цнт.
Чорний кіт. Переклад з англійського. — Ціна ....10 цнт.
Шевченко і його Україна. Зміст: Заповіт. — На Шевченковій могилі. — Поклін души великій. — Тарасови Шевченкови. — Де памятник Тараса? — Памяти Тараса Шевченка. — Шевченко для свого народа. — Чому кождий Українець і кожда Українка повинни знати житє Тараса Шевченка. — Житє Тараса Шевченка. — Шевченко між народом. — На Тарасовій могилі. — Кирило Методіївське братство. — Виїмки з творів Т. Шевченка. — Заповіт Т. Шевченка в чужих мовах. — Ціна ....15 цнт.
Що то є книжка? Початки козаччини (5 ілюстр.). Козацький вістник. Кіндрат Бубненко-Швидкий. Дні нашої слави і недолі. — Ціна ....20 цнт.
Які є люди на землі. — Ціна.......................40 цнт.
Як мужик ходив до царя правди шукати (оповідане) Дні неволі (оповідане). Мадам Польонія хора (оповідане). Як Степан чоботи купував (оповідане). Ціна ....15 цнт.
Як люди жиють в Норвеґії і инші оповідання. — Приятелі. — Смерть. — Се така баба, що чорт їй на махових вилах чоботи віддавав. — Ціна ....20 цнт.
Як закладати читальні і вести бібліотеки. — Чому рік має 365 днів. — Що таке грім. — Алькоголь, невільна отрута. — Шинок. — Чотири дні. (Всеволод Гаршин). — Заповіт Ярослава Мудрого. — Дні нашої слави і недолі. — Ціна .... 15 цнт.

КНИЖКИ ИНШИХ ВИДАВНИЦТВ:

Абу Касимові капці. — Арабська казка. Написав Іван Франко. — Ціна ....30 цнт.
Амадюнґа. — Займаюче оповідане з часів боїв між Европейцями а Індіянами в півн. Америці.—Ціна 20 цнт.
Американець. Веселий образ з житя народа зі співами в трох діях. — Ціна ....15 цнт.
Букварь ч. I. — Ціна .... 50 цнт.
Борба сьвітів. — Ціна..................................40 цнт.
Борба о сонце. — Ціна.................................3 цнт.
Блудний син. Образ з житя наших виселенців в Америці у 4 актах зі співами. — Ціна ....25 цнт.
Байки-небилиці. — Ціна ....10 цнт.
Букварь для дітий першого року науки з додатком рахунків. — Ціна ....35 цнт.
Борці за правду, істор. повість з часів козацького вожда Івана Богуна (опис польського варварства). Ціна 50 цт.
Блискавиці, суспільна студія. I. Жовнірські оповідання, написав Михайло Яцків. — Ціна.....................50 цнт.
Віддячився, дуже гарна історична повість з козацької давнини, написав А. Чайковський. — Ціна $1.00
Верховинці, драма в 3-ох діях. — Ціна ....30 цнт.
Вертеп. Сценічна картинка для колядників, що ходять по хатах в часі Різдвяних Сьвят. — Ціна.. 5 цнт.
Весела читанка з образками. — Ціна..............15 цнт.
I. Вечері на хуторі біля Диканьки. II. Ярмарок в Сорочинцях. — Ціна ....15 цнт.
В неволі темноти. — Комедія з житя русько-американського народа в 3 актах. — Ціна .... 25 цнт.
В неділю рано зілє копала. Незвичайно гарна повість. О. Кобилянська. — Ціна...............................75 цнт.
Вічний жид родом з Єрусалима. — Ціна ...... 10 цнт.
Ветеринар, або як лічити і плекати домашні зьвірята, зібрав і переклав після українських і англійських видавництв М. М. Белеґай. — Ціна ....60 цнт.
Відродженє, написав граф Лев Н. Толстой, переклав Василь Сімович, три части, в твердій оправі, (в друку). — Ціна $3.00
Галичина в життю України. — Ціна..................30 цнт.
Герой капіталу. А. Сінклер. — Ціна..................60 цнт.
Гарна історія о терпеливій Олені, донці Антонія, турецького цісаря, котра для уратованя чесноти вирекла ся двору і через 22 роки вандрувала по сьвіті. Ціна 20 ц.
Галицькі анекдоти. (Гумор. оповідання). — Ціна 10 цт.
Галка смерти. — Ціна .... 5 цнт.
Граматика української мови. Уложили В. Коцовський і I. Огоновський. — Ціна...............................40 цнт.
Грішники, роман-хроніка, написав О. Я. Кониський. — Ціна ....80 цнт.
Гіпнотизм і суґестія, з численними ілюстраціями, в двох частях, дуже популярна розвідка в области фізиольоґії і психольоґії. — Ціна обох частий ....40 цнт.
Ґеоґрафія, написав Юліян Левицький, професор академічної гімназії у Львові. — Ціна ....80 цнт.
Добрі діти. — Ціна $1.25
Дві старорускі повісти про Св. О. Николая, написав д-р В. Щурат. — Ціна ....10 цнт.
Девять братів і десята сестриця Галя, захоплююче і зворушаюче оповідання Марка Вовчка — Ціна ....20 цнт.
Домашна кухня (як варити і печи). Зладила Леонтина Лучаківська. Дуже практична і потрібна книжка для наших ґаздинь і дівчат. — Ціна ....75 цнт.
Доля України. — Ціна....................................35 цнт.
Діявольська справа, або як ксьондз Шміт замордував Анну Авмілер. Сензаційний опис злочину якого довершив в Ню Йорку ксьондз на служниці, з котрою оженив ся і сам собі дав слюб. — Ціна...............................25 цнт.
Домашний лікар, або як лічитись домашними ліками без помочи лікаря. Найскорші і найліпші домові средства до ратованя себе і других у всіх слабостях і наглих випадках. — Ціна ....75 цнт.
Жителі Марса. — Ціна .... 10 цнт.
Запорожська слава, історичне оповіданнє, написав А. Кащенко. — Ціна ....50 цнт.
За рідний край, оповіданнє з часів Хмельниччини, написав Никола Бурдака. — Ціна ....35 цнт.
Захар Беркут, образ громадського житя карпатської Руси в 13-тім віці, написав Іван Франко. — Ціна ...50 цнт.
З Фільозофії Політики. др. А. Крістензена, переклав Михайло Лозинський. — Ціна ....65 цнт.
З ласки родини, написав Андрій Чайковський, дуже гарна повість в трех частях, в твердій оправі.—Ціна $1.75
Запорожець за Дунаєм, чудова оперетка в трох діях з хорами і танцями. — Ціна ....25 цнт.
Ікона Пречистої Діви. — Ціна ....10 цнт.
Іван Франко. Біографічно-літературний нарис. — 20 цнт.
Історичний Образ Українських Володарів та визначнійших мужів. Сей образ містить в собі 55 осіб і 22 важних инших подій, викінчене артистичне, в 10 красках і золоті. Розмір 28x35 цалів. Всі династії представлені в хронольоґічнім порядку: київська, галицька, волинська, литовська і Гетьманщина. — Ціна $1.00
Ілюстрована Історія України М. Грушевського. Ч. I. і II. в твердій полотняній оправі. — Ціна $3.50
Іван Коновченко і инші оповідання. — Ціна......20 цнт.
Із звірячого царства. Перша сотня найкрасших казок. — Ціна ....20 цнт.
Історія про малого Пиннке як лютий морозенько замучив його в лісі. — Ціна ....20 цнт.
Історія про трийцять одного. — Ціна ....10 цнт.
Історія про гарну Маґельону і ґрафа Петра.—Ціна 25 ц.
Історія про Луця Заливайка і його сина. Дуже цікава і поучаюча книжочка про пияка, котрий впивав ся горівкою через ціле своє житє, а на останку знайшов свою смерть в гноівці, полишаючи жінку і двоє дітий. — Ціна..25 цнт.
Інститутка. Незвичайно гарне оповідане. — Ціна 25 цнт.
Іцко-Сват, комедія в одній дії. — Ціна .... 10 цнт.
Іван Дурак та инші оповідання. — Ціна .... 25 цнт
Історія про сироту Івася, дуже гарне оповідане про бідного хлопця, котрий житє своє віддав за свого приятеля. — Ціна ....20 цнт.
Кльод Ґе, повість з кримінального життя. — Ціна 20 цнт.
Культура, національність та асиміляція. — Ціна 30 цнт.
Кармелюк і невільничка, — Ціна ....20 цнт.
Камінна душа, дуже гарна повість, написав Гнат Хоткевич. — Ціна $1.50
Кобзар Т. Шевченка ч. I. і II. в скороченю. — Ціна $1.00
Князь і жебрак. Переклав Вол. Держирука.—Ціна 50 цнт.
Козацька пімста. Оповідане з козацької старовини. В тій книжці є представлене, як наші прадіди козаки уміли шанувати свої національні сьвятощі і як мстили ся за зраду. — Ціна ....40 цнт.
Кроваві діяманти. Новочасний роман. — Ціна 35 цнт.
Кайдашева Сімя. — Ціна................................60 цнт.
Кляса проти кляси — Ціна..............................5 цнт.
Кобзар Тараса Шевченка, оба томи в твердій оправі. — Ціна $2.00
I. Листи з пекла. II. Лист шинкаря до чорта і инші оповідання. — Ціна .... 25 цнт.
Листи Штіфа Табачнюка до його жінки Явдохи. — Ціна ....10 цнт.
Місяць свідок і другі оповідання — Ціна ....20 цнт.
Маленький Декляматор. — Ціна ....35 цнт.
Маніґрула. Комедія в одній дії, зі співами і танцями. — Ціна .... 10 цнт.
Методичний підручник для науки нотного співу, самоучок. — Ціна .... 75 цнт.
Національне відродженнє Австро-Угорських Українців.— Ціна ....40 цнт.
Наука про управу землі, або що треба знати кождому чоловікови до успішного веденя рільного господарства. Зладив після шкільних підручників М. М. Белеґай. — Ціна $1.00
Нечитальник, написав Лесь Мартович. — Ціна 35 цнт
Наймичка, драма в пяти діях. — Ціна .... 35 цнт.
На відпуст до Київа, комедія в 3-ох діях. — Ціна..30 цнт.
На стрічу сонцю золотому, написала Марія Колцуняк. — Ціна ....50 цнт.
На филях любови (поезії). Опир (галицька леґенда). — Ціна ....10 цнт.
Народна Школа ч. II. — Ціна .... 35 цт.
На тихі води, на ясні зорі, сценічний образ з житя народу в чотирох діях, а сімох відслонах. — Ціна ..25 цнт.
I. Не роди ся красний але щасний. II. Брат із місяцем, сестра зі звіздами і прекрасна Олена. — Ціна 20 цнт.
Олюнка, написав Андрій Чайковський, оповідане з життя ходачкової шляхти, в двох частях. — Ціна.. 80 ц.
I. О дванайцяти таблицях, оповідане після народних казок. **II. Швець і нечиста сила.** — Ціна .... 25 цнт.
Опришок і другі оповідання. — Ціна ....20 цнт.
Оповідане про Алі Бабу і сорок розбійників. Арабська казка. — Ціна .... 20 цнт.
Пан Потоцький. — Ціна ....15 цнт.
Північно-Західна Україна. — Ціна ....40 цнт.
Причина аґрарної революції на Україні і шляхи до розвязання аґрарної справи. — Ціна ....15 цнт.
Птичка червоно-горличка. — Ціна ....10 цнт.
Пачкар, написав Б. Лепкий. — Ціна ....10 цнт.
Пімста Жидівки, драма в 5 діях. — Ціна ....40 цнт.
Пригоди наймолодшого брата. — Ціна ....15 цнт.
Про полові справи. Др. Михайло Коса. Четверте змінене видання в образках. — Ціна ....30 цнт.
Про українських козаків, Татар та Турків. Зложив М. Драгоманів. — Ціна ....25 цнт.
Пророцтва арабської цариці Михальді котру звано також Сабою. Зміст: 1. Про Сибіллі. 2. Про Сибіллю Михальду. 3. Про царя Соломона. 4. Триnaйцять пророцтв Михальди. 5. Пророцтво Вернигори. 6. Инші пророцтва і перекази — Ціна ....20 цнт.
Під прапором свободи. Вибір патріотичних декламацій. — Ціна .... 30 цнт.
Панські Жарти, поема з останніх часів панщини. — Ціна ....40 цнт.
[...] на мішаний хор. — Ціна..............................60 цнт.
Порадник для женщин, що хочуть бути здоровими. — Ціна .... 15 цнт.
Порадник для залюблених або як писати любовні листи. — Ціна ....35 цнт.
Пімста за кривду, драма в пятьох діях а шести відслонах, зі співами і танцями. — Ціна ....30 цнт.
Пімста Жидівки, драма в 5 діях. — Ціна.......40 цнт.
При стрілецькій ватрі. — Ціна ....40 цнт.
Про походжене та розвиток мов, або як і коли народи навчились розмовляти кождий своєю мовою. — 25 цнт.
Причта про садівника та инші оповідання, гумористи і сатири. — Ціна ....40 цнт.
Провідник, практичний підручник до науки англійської мови без помочи учителя з доданем словаря. — Ціна $1.50
Природна метода лічення. — Ціна..................15 цнт.
Під шум млинських коліс. — Ціна..................20 цнт.
Русь-Україна і Московщина. — Ціна ....50 цнт.
Рідне письменство. Що кождий Українець повинен прочитати з рідного письменства. — Ціна ....20 цнт.
Рухові забаві і гри, зладив І. Боберський, учитель руханки. Трете справлене видане. — Ціна ....30 цнт.
Розбійники в паломничій одіжи. — Ціна ....10 цнт.
Розважаня о муках і смерти Господа нашого Ісуса Христа. — Ціна ....15 цнт.
Робітничі пісні. — Ціна ....10 цнт.
Рай і поступ. Написав проф. Михайло Драгоманов. Хто шукає відповіди на неясні релігійні питаня, той знайде в „Раю і поступі". — Ціна ....40 цнт.
Революція в Росії. — Ціна..............................15 цнт.
Розбійник Кармелюк. Історичний роман в 6-ох частях. Незвичайно гарна повість написана великим українським письменником, драматурґом і поетом Михайлом Старицьким. Одна часть коштує 50 цнт. Всі шість разом коштують $2.25
Розмова тверезого пияка Василя з горівкою.—Ціна 10 ц.
Сорок тисяч миль під водою, роман з ілюстраціями. — Ціна $1.00
Січовий підручник до рядових вправ. „Впоряд". Ціна 30 ц.
Словар чужих та не дуже зрозумілих слів.—Ціна 30цнт.
Сьміх і жарти. — Ціна ....20 цнт.
I. Сила і краса, повість. **II. Як баба Горбулиха зробила страйк.** — Ціна ....25 цнт.
Сирітський плач. — Ціна ....05 цнт.
Соціольоґія і соціяльні науки. — Ціна ....15 цнт.
Серед вічних снігів і ледів. — Ціна ....30 цнт.
Синя фльота, світова повість, часть 1., написав Е. Г. Зелігер, переклав Михайло Лозинський. — Ціна....$1.00
Співомовки або **Веселі вірш Степана Руданського** — Ціна ....50 цнт.
Самостійна Україна. — Ціна ....15 цнт.
Суд четирох, сензаційне оповідане з діяльности „тайних виконавців смерти" — Ціна ....40 цнт.
Спартак, історична повість з римських часів—Ціна 30 цт.
Стилістика, поетика і реторика. — Ціна ....40цнт.
Соняшний промінь, роман на тлі патріотичнім, одна з найгарнійших і найбільших повістий Чайченка (Грінченка). — Ціна ....80 цнт.
Словар чужих слів. 12.000 слів чужого походженя в українській мові, зредаґував др. Зенон Кузеля, в шкіряній оправі. — Ціна $2.00
Тарас Бульба. Історична повість з ілюстраціями. — Ціна ....50 цнт.
Терновий вінок або жертви царизма, драма на 4 дії. — Ціна ....50 цнт.
Три княжевичі і чарівна птиця. — Ціна ...... 10 цнт.
Територія і населенне України. — Ціна ....45 цнт.
Тайни цісарської родини в Відни, опис життя австрійських пануючих з ілюстраціями — Ціна ....50 цнт.
350 загадок молодим і старим на забаву — Ціна 15 цнт.
Українці, як народ, написав В. Пачовський.—Ціна 10 цнт.
Українська граматика, видана Смаль-Стоцьким і Гартнером до ужитку ґімназіяльної молодіжи. — Ціна..$1.50
Українсько-англійський кухар — як варити і печи. — Ціна $1.00
Українсько-Англійський Словар. Друге побільшене і поправлене видане. Обнимає 1580 сторін. — Ціна $2.00
Український сьпіваник. Обнимає шість груп: I. Патріотичні і політичні (19 пісень); II. Січові і Сокільські (15 пісень); III. Історичні (15 пісень); IV. Станові: а) козацькі (14 пісень), б) чумацькі (5 пісень), в) бурлацькі (6 пісень), г) опришківські (3 пісні), д) побутові (17 пісень); V. Любовні (62 пісень) і VI. Коломийки (180 пісень). — Ціна ....40 цнт.
Українці в Америці. — Ціна ....25 цнт.
Українство в Росії. — Ціна ....60 цнт.
Українсько-англійський словар, в скіряній оправі. — Ціна $1.00
Українсько-англійський і англійсько-український словар, в гарній скіряній оправі. — Ціна $1.50
Фільозофія штуки. — Ціна ....50 цнт.
Фільозофія Соціял-демократії, в гарній твердій полотняній оправі. — Ціна $2.00
Хан і його син або Україна Бранка, історична повість з 18-го столітя і другі оповідання — Ціна ....20 цнт.
Хмара, в 5-ти діях зі співами і танцями, А. Л. Суходольського. — Ціна ....40 цнт.
Циганка Красавиця, комедія в трох діях зі співами і танцями. — Ціна ....25 цнт.
Царицині черевики, народна комедія. — Ціна ....25 цнт.
Цар-Голод, переклав Микола Залізняк. — Ціна...35 цнт.
Церковні пісні з нотами. — Ціна ....75 цнт.
Чи Ваша родина дістане запомогу по Вашій смерти? Ціна ....20 цнт.
Чернигівка Бувальщина з другої половини сімнайцятого віку, написав М. Костомарів, переклад з передмовою Б. Грінченка. — Ціна ....50 цнт.
Шерльок Гольмс. Таємничі історії найславнійшого в сьвіті детектива. Кождий том становить скінчену цілість.
„ 13. Джентлемен вломник ....15 „
„ 14. Тайна графині Кастельоне ....15 „
„ 15. Траґедія дівчки ....15 „
„ 16. Чорт зі Семфорд Гіл ....15 „
„ 17. Чудовий Рікардо Сакко і сини Шіви 15 „
Що Іван на тамтім сьвіті бачив. — Ціна..........5 цнт.
Як Палій визволив від змона сестру і братів і провчив Копуша. — Ціна ....10 цнт.
Як Іванко зробив чудесне судно і дістав королівну за жінку. — Ціна...10 цнт.
Як писати листи або найновійший і найпрактичнійший Русько-анґ. листівник. — Ціна .... 75 цнт.
I. Як мене вибирали дружбою. — II. Цісарський соловій. — Ціна .... 10 цнт.
Як стати горожанином Злуч. Держав та инші практичні відомости. — Ціна .... 25 цнт.
Як королевич воював з чортом. — Ціна ....15 цнт.
Як мужик двох ґенералів вигодував. — Ціна......5 цнт.
Як повстала земля. — Ціна ....25 цнт.
Як осягнути успіх, книжочка для людий, що думають. — Ціна .... 20 цнт.
Як львиця виховала царського сина, оповіданне основане на підкладі середновічних леґенд — Ціна ..20 цнт.
Єзуїтська Преподобниця, хитрощі польських єзуїтів. — Ціна ....25 цнт.

МОЛИТВЕННИКИ І КНИЖКИ БОГОСЛУЖЕБНІ ТА РЕЛІҐІЙНІ.

Ангел Хоронитель, оправлений в шаґранову шкірку, золочені береги, малого фармату. — Ціна. $1.50
Ангел Хоронитель, імітація шкіри, золочені береги, гарне викінчення, малого фармату. — Ціна $1.10
Ангельський хор. Часть I. 20
Ангел Хоронитель, в чорній оправі. — Ціна ..... 75 цнт.
Бог радость моя, в дуже гарній чорній оправі з витисками і золоченими берегами, з футералом, 600 сторін друку. — Ціна $1.50
Вінець молитов, діточий молитвенник, в гарній чорній оправі, з золоченими берегами і золотими витисками.— Ціна .... 60 цнт.
Гостинець, оправлений в шаґранову шкіру, золочені береги і гарне викінчення. — Ціна $2.25
Гостинець, в полотняній оправі, з гарними витисками. — Ціна $1.50
Дорога до неба, в чорній оправі з гарними витисками, золочені береги, малого фармату, з футералом. Ціна 85 ц.
Катехизм для русько-католицьких діточок 25
Апостоли і Євангелія на неділі, празники і дні сьвятих цілого року 50
Молитвеник Христіянської Родини, оправлений в полотно, з золоченими витисками, в червоними берегами і з футералом. — Ціна $2.50
Молитвеник Христіянської Родини, дуже красно викінчений, оправлений в шагринову шкірку з золотими прикрасами і в футералом. — Ціна $3.00
Коляди 25
Історія Біблійна старого і нового завіта, для народних шкіл. — Ціна ....60 цнт.

Замовлення висилайте враз з грішми на адресу:

"SVOBODA",
83 Grand St., Jersey City, N. J.

КУБАНЬ.

(З львівського дневника „Громадська Думка").

„Варшавське Слово" ч. 176, 177 і 178 замішує доволі цікавий опис подій на Кубанщині за три роки революції, котрого автором є якийсь Кубанець. Довідуємося там про важку боротьбу, яку веде той край сливе від самого початку революції по нинішний день.

Гаслом Кубанщини є її повна самостійність. Тимчасом на перешкоді баженням Кубанщини і її самостійницьким зусиллям стоять армії то праві то ліві, армії добровольців, Денікіна, большевиків, котрі за весь час захоплювали на переміну багатий край на те, щоб зробити його основою своїх дальших операцій, що правда, операцій до себе ворожих, але все таки змагаючих до одної і тоїсамої мети — до „одної, неділимої Росії" — білої чи червоної.

Тимчасом Кубанщина і її уряд роботі наїзників не спочувають, уважають це для себе за лихо і бажають йти своєю дорогою, при чому з кождочасними наїзниками ведуть завзяту боротьбу.

Вже на самім початку революції Кубанщина, подібно, як і другі російські провінції, відлучилися від Росії в окреме автомічне і державне тіло. Тоді сформувала окремий свій уряд і свою армію. Верховною властю в краю стала „Кубанська Рада" на зразок „Центральної Української Ради" в Київі, з котрою увійшла в близькі зносини. Центральна Рада післала на Кубань свою місію для звязку при Кубанській Раді, а — по моїм звісткам — секретар сеї місії, Кость Поліванов з Київа, людина гаряча і спосібна, причинився немало до належної орієнтації й освідомлення політики кубанських провідників в перших початках.

Однак відносини на Кубані борзо змінилися. Край дістався під вплив чорносотенних завойовників, котрі з вождами українського руху хвилево вспіли упоратись. Провідник сього руху і цілої Кубанщини, завзятий Українець Рябовол., упав, як відомо, жертвою заговору. Проте однак не припинилася боротьба краю, яка все зростає і розвивається крок за кроком, витревало і послідовно по наміченій лінії ще на початку революції. Почуваннями і симпатіями своїми тягнуть Кубанці в сторону України, до обєднання з своїм материм краєм. А що хвиля важка і для краю матерного, бо сам він бореться за своє істнування, тому Кубань спасається і добиваєсь сама свого права окремо,

(Сконфісковано).

Тепер Кубанщина опанована московськими большевиками. Видно програма російських комуністів не у всьому подобалась Кубанцям, коли вони її поборюють не менше завзято чим чорносотенних людоїдів. Обявлена большевиками мобілізація на Таманські півострові не пройшла. Населення поставилося ворожо, збунтувалося, а в станиці Таманській бунт мав приняти характер погрому, при чім в першу чергу вимордовано накинених комісарів. Приготовляється дальша активна боротьба, бо не зважаючи на відбирання оружжя у населення, во но зброї не здало і козакам вдалося спрятати її чимало, навіть скорострілі.

Згаданий нами опис подій на Кубанщині кінчиться доброю надією, що не зважаючи на всі труднощі й жертви, не покинуть Кубанці дальшої боротьби за свою самостійність і вестимуть її доти, доки не здійсняться їх щирі змагання.

Ось так, як видимо і Кубанців, тих нащадків і потомків наших славних Запорожців, війна пробудила також дрімоти до життя національного і державного. Тепер виконують вони те, про що писали в своїй ноті на Мирову конференцію. Там не відкидають вони можливости союзу російських держав, але перш за все хочуть мати свій край у своїх руках. Хтож зрештою противний був би союзови держав і народів, особливо таких ограблених віками і чужим розбоєм народів, як Українці, колиб тільки союз міг бути чесний і справедливий?

А таким може він бути тільки тоді, коли кождий нарід мати-ме змогу жити й господарити по свому на своїй землі, яко член великої спілки.

Робота наших рідних братів Кубанців задля здобуття прав свобідного розвою людини і народу, нас, Галичан, може вельми радувати. По перше тому, що ідея відродження цілого українського народу, виколисана нами в сердешних мріях і снах ще при Австрії тут в Галичині, через наших военнополонених, як скрізь по Україні, принялась і значно скріпилася також на Кубанщині. По друге, що Кубанці стають до оборони українського народа на його окопах там на сході,

(Сконфісковано).

край материний, також прозріла бо свідомість національна, соціяльна і політична обняла вже міліонові маси і сягає до самого споду. Закований велит проснувся. Знають це добре ті з нас, що мали нагоду пізнати Київщину, Катеринославщину, Херсонщину. Лівобережні губернії не лишаються теж по заду. А найменш свідомі Поділля і Волинь протирають очі. Маси українські взагалі добрі, тільки інтелігенція кепська. Нарід проводу не має і не видить тих, яким би ще міг повірити.

Тепер стоїть справа так, що всі три головні части Соборної України борикаються і ведуть політику окремо тільки за себе і на власну руку, бо кожда є в окремих обставинах. Але вони мають на оці спільний всім ідеал. З вини чужої, а ще більше може з вини власної, не вдалось нам нігде стати твердою ногою, налагодити добрий апарат державний, щоб і себе оборонити і стреміти до органічної злуки всіх частин. Зразу було аж три українські держави, тепер ледви чи є хоч одна дійсна. Остав лиш гіркий спомин і — досвід. Ціле щастє, що всі три хоч і розбиті частини живуть і гуртуються, обороняють свої позиції

(Сконфісковано).

Тепер дізнаємося, що до цього так сказати-б теоретичного звязку приступила і третя частина.

Український уряд гол. от. Петлюри заключив з Кубанщиною договір, на основі якого визнають себе взаїмно обі республики з їхніми істнуючими урядами поки що за окремі суверенні держави і що мають помагати собі в борбі за своє істнування всіми можливими засобами. Окремі умовини, непрактичність і голословність цілковитої сполуки, приклад чого бачимо на безпредметовім обєднанню Галичини з Придніпрянщиною, — де

(Сконфісковано).

Все сказане разом значить крок наперед; перехід того, чого, не можна обійти ні перескочити в даних умовинах при трудній будові народа і держави.

Др. М. П.

КРАПОТКІН ПРО РОСІЮ.

Примітка: П-ні M. Bondfield, яка входила в склад англійської місії, що недавно обїздила сов. Росію, відвідала принагідно відомого теоретика анархізму Петра Крапоткіна. Він живе тепер в Дмитрові біля Москви. Крапоткін передав п-і Bondfield пропамятне письмо до робітництва західної Европи, яке подаємо низше.

Очевидно, Крапоткін говорить як анархіст. Його ідеал: переміна держави у федерацію вільних обласних спілок. На диктатуру дивиться він як на метод, котрий не є підходячий до здійснення соціялізму, одначе не бачить, що цей фальшивий метод є наслідком змагання завести модерний соціялізм серед умовин, які під ніяким оглядом не дозріли до нього.

На взір старих утопістів Крапоткін вірить, що соціялізм можна завести серед кождих умовин, якщо тільки підбереться пригожий метод.

У пропамятному письмі Крапоткіна є богато цікавих спостережень, головно про політику Антанти, тому й подаємо його.

Редакція.

Питаєте мене, чи не хочу що переказати робітництву західної Европи? Розуміється, богато можна сказати про події в Росії, богато з них можна навчитися. Моє пропамятне письмо могло би бути дуже обемисте, та хочу звернути увагу тільки на кілька головних точок.

Перше всього робітництво цивілізованого світа та його приятелі з инших кляс повинні спонукати свої правительства, щоби занехали думку про яке небудь вмішування у внутрішні справи Росії, отверте чи замасковане, мілітарне чи у формі підпирання ріжних народів.

Росія переживає тепер перетворення, яке так глибоко сягає і так велике значіння має, як рр. 1639—1648 для Англії, а рр. 1789—1794 для Франції. І кожда нація повинна відкинути сю низьку ролю, яку відіграли Англія, Пруси, Австрія і Росія підчас французької революції.

Крім сього треба мати на увазі, що російська революція — при спробі створити таку суспільність, в якій збірний вислід праці, техніки і науки належав би в цілости суспільности і тільки їй — не є відірваним припадком в спорі ріжних партій. Є се радше щось, що підготовила майже столітня комуністична і соціялістична пропаганда (Роберт Увен, Сен Сімон, Фуріє), і хоча змагання створити нову суспільність при помочи диктатури одної кляси, здається, засуджене на невдачу, одначе треба признати, що сучасна революція принесла нові погляди на права праці, на справжнє становище її в суспільности і на обовязки кождого громадянина, які полишуться чимсь тривким.

Тому не тільки робітники, а й всі поступові елементи цивілізованих націй мусять поставити конець підпиранню, яким досі тішилися тільки противники революції. Не тому, що проти методів большевиків не можна би поробити закидів!

Ні! Тільки тому, що кожда оружна інтервенція чужої сили зовсім природно спричинює зміцнення диктаторських тенденцій тих, що стоять при кермі, і ослабляє змагання тих Москалів, що хотіли би приступити до відбудови Росії на нових основах, независимо від правительства.

Похибки, які лежать вже в природі диктатури партії, таким чином ще через воєнний стан скріпляються, бо завдяки йому ця партія утверджується. Воєнний стан уневиннює заострення диктаторських методів партії та її тенденції кожду найменшу прояву життя зцентралізувати в руках правительства — з таким вислідом, що величезні ділянки праці нації завмирають.

Природні школи державного комунізму в десятеро збільшуються в той спосіб оправданням, мовляв, все нещастя нашого життя спричинило вмішування чужинців в наші справи.

Мушу крім сього також зазначити, що мілітарна інтервенція союзних держав, як що вона буде дальше продовжуватися, мусить викликати в Росії почуття опору проти західних націй, і це почуття опору може бути одного гарного поранку використане при можливих майбутніх конфліктах. Такий опір вже можна добачити.

Словом — крайна пора західним народам війти в безпосередні зносини з російським народом. І під тим оглядом повинні ви — працюючі кляси і поступові частини всіх націй — кинути на терезки ваше слово.

Ще слівце про загальне питання. Обнова зносин европейських і американських націй з Росією не повинна означати супремації російського народу над тими народами, з яких складалася царська імперія. Царська Росія похоронена і ніколи не воскресне. Майбутнє ріжних провінцій, з яких складалася держава, лежить на лінії великого союзу держав. Природні области ріжних частий сього союзу є зовсім ясні для тих з поміж нас, що обзнайомлені з історією Росії, її етнографією і господарським життєм. Всякі спроби основні части колишньої царської Росії — Фінляндію, балтійські провінції, Литву, Україну, Грузію, Вірменію, Сибір і т. д. — скупчити під одним центральним правлінем — є засуджені на неминучу невдачу. Майбутнє сього всього що колись називалося царською Росією, лежить в державнім союзі незалежних одиниць. Тому воно було би в інтересі всіх, коли-б західні держави заздалегідь заявили, що вони признають кождій частині колишньої Росії право на самоозначення. Мої особисті погляди на сю квестію йдуть ще дальше. Я є тої думки, що в недалекій майбутности прийде час, коли той державний союз сам зробиться союзом вільних громад і вільних міст; і я вірю також, що поодинокі краї західної Европи в короткі на тім шляху візьмуть провідну ролю.

Відносно-ж теперішного становища і політичної ситуації так російська революція, яка є продовженням обох великих революцій англійської і французької, старається зробити крок вперед там, де стала Франція; взялася переміняти в діло те, що тоді називалося дійсною рівністю (egalite de fait), тобто господарську рівність.

Нещасливим збігом обставин цю спробу підпринято під дуже централістичною диктатурою одної партії — тобто соціялдемократичних максималістів; і підпринято її по методі маркантно централістичного Бабефівського заговору. Мушу сказати зовсім отверто, що по моїй думці спроба сотворити комуністичну републику на основі строго централістичного державного комунізму і під зелізним панованням диктатури одної партії — мусить скінчитися фіяском. Ми бачимо на примірі Росії, в який спосіб не можна заводити комунізму, хоча населення, яке має вже по уха старого режиму, не ставило ніякого активного опору.

Ідея совітів, робітничих і селянських рад, повстала ще підчас революції 1905 року. Здійснила її революція в лютім 1917, коли розторощено царський режім. Ідея таких рад, які піклуються політичним і господарським життєм краю, є високою ідеєю. А то тим більше, що вона з конечности веде до думки, що такі ради повинні складатися з всіх тих, що своєю власною працею беруть участь в збогачуванню країни.

Але як довго краєм править диктатура одної партії, ради робітничо-селянські наглядно тратять своє властиве значіння.

Їх зводиться до пасивної ролі, яку перше відігравали станові заступництва і парляменти, коли їх скликував король і коли вони мусіли боротися з всемогучою коронною радою.

Робітнича рада перестає бути вільним і цінним дорадником, коли в краю не має вільної преси; а в такім положенню ми вже майже від двох літ — і це оправдують воєнним станом. Що більше. Робітничо-селянські ради тратять своє значіння, коли вибори до них не попереджує свобідна виборча агітація і вибори переводиться під гнетом партійної диктатури. Звичай неоправдання — очевидно — що диктатура є конечним средством до поборювання старого режіму. Та таке панування є страшною перешкодою від хвилі, коли революція переходить до будови нової суспільности на новій господарській основі; таке панованне пише смертний засуд новому творови.

Шляхи, якими треба буде піти, щоби повалити захитане тепер правительство і станути на його місци, добре відомі зі старої і нової історії. Але коли треба сотворити з основ нові форми життя, з осібнаж нові форми продукції і виміни, не могучи при тому покористуватися зразком; коли треба покликати до життя усі засоби людських сил, тоді всемогуче централістичне правительство, яке підіймається кождому мешканцеви з поодинока доставити скло до лямпи і сірничку для засвічення тої лямпи, ніяк не в силі перевести це при помочі свого урядничого апарату — хайби і як він був чисельний — вийде лихо. Таке правительство витворює таку велитенську бюрократію, що в порівнанню з нею французький бюрократизм, який вимагає виступлення сорока урядників, коли треба продати дерево повалене бурею на улиці, здається дрібничкою. Таке переживаємо ми тепер в Росії. І це можете і мусите ви, робітники західньої Европи, оминути, коли дбаєте про добро суспільного новострою і висилаєте делеґатів, щоби переконатися, як в практиці працює соціяльна революція.

Велитенське діло будови, якого має доконати соціяльна революція, не може бути переведене централістичним правительством, навіть тоді ні, коли воно для проводу в своїх працях, має далеко більш аніж кілька соціялістичних і анархістичних публікацій. Тут треба знаття, інвенції і добровільної співпраці безлічі місцевих соціялізованих сил, які одні тільки в силі опанувати різноманітність економічних проблем в їх льокальній закрасці. Розбити цю співпрацю і будувати на геніяльности партійних диктаторів, значить — знищити всі самозрозумілі зародки розвитку — як професійні союзи, або місцеві кооперативи, значить — замінити їх в бюрократичні органи одної партії, як це тепер діється. Але це не є дорога до покінчення революції; дорога ця веде до її нездійснимости. І тому я вважаю своїм обовязком остерегти вас перед подібними методами.

Імперіялістичні побідники усіх народів бажали би собі, щоби населення колишньої російської імперії можливо як найдовше оставало в безвиглядних економічних умовах і в той спосіб було примушене заосмотрити західну і середущу Европу в сирівці, з чого витягли-б як найбільше користий фабриканти заходу. Але робітнича кляса Европи і Америки і духові сили цих країв пізнають, що вони тільки силою побіди можуть держати Росію в підряднім положенню.

Рівночасно симпатії, з якими стрінулася наша революція в цілій Европі і Америці показують, що ви радше привитаєте Росію яко нового члена інтернаціональної сімї народів. І ви вкоротці зобачите, що воно є в інтересі робітництва цілого світа, щоби Росія якнайскорше увільнилася з положення, яке спиняє її розвиток.

Ще кілька слів. Недавна війна створила нові умовини життя в цивілізованім світі. Соціялізм буде йти вперед і повстануть в недовзі нові форми незалежного життя на основі місцевої політичної незалежности і свобідного простору для суспільного нового устрою, мирним шляхом чи шляхом революції, якщо образовані кола цивілізованих націй не схочуть прилучитися до неминучого нового ладу.

Але успіх сього нового ладу буде залежати у великій части від можливости спільної праці рівних кляс в ріжних краях. До сеї спільної праці мусить робітнича кляса всіх країв тісно зединитися, до сього треба пробудити ідею великого Інтернаціоналу — одначе не у виді товариства, яким кермує одна партія, як це було в другому Інтернаціоналі а тепер знову в третьому. Такі товариства мають повне право істнувати, але крім сього для їх зединення потрібна сполука професійних союзів цілого світа для визволення продукції з кайданів капіталу.

(„Громадська Думка").

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ.

Оголошення женитьби не приймаєсь. — За одно поміщение платиться 10 центів за стрічку (5 слів), два і більше поміщень 7½ цента за стрічку від кождого поміщення. Після сих цін на дворазове оголошення з 6 стрічок належить прислати $1.00. Оголошення продажи фарм приймається лише такі, коли в них є подана сама річ яка є на продаж, інвентар, запаси, положення і ціна. Рішучо не приймаєсь оголошень з всякими дивовижними описами, висловлювание надмірної прихильности для костумера і напади на других продавців.

В справі поміщуваних оголошень на адресу „Свободи", не належить запитуватися адміністрацію а писати прямо на таку адресу, яка є подана в часописи. Адміністрація не має обовязку відкривати імен сторін, даючих анонімну адресу.

МІСЦЕВІ ОГОЛОШЕННЯ.

ТЕАТРАЛЬНІ ПРЕДСТАВЛЕНЯ.

(В сій рубриці містимо оголошення театральних представлень, концертів і забав, не подаючи у них точок програми, імен осіб беручих участь і без довших поклинків).

DETROIT, MICH.

Заходом Спів. Тов. „Боян" відограється в неділю, дня 24. жовтня (октобра) 1920 р., в парафіяльній гали при Кліперт Евеню, прекрасне представленне **„ТЕРНОВИЙ ВІНОК"**, або **Жертви Царизма**, драма в 4. діях, Володимира Сиротенка. Режісер Василь Запотічний, дірігент Андрій Стисловський. Вступ звичайний. Початок о год. 7.30 веч. — Комітет. 125-7

SCRANTON, PA.

Тов. Вільна Україна, від. 176 У. Н. Союза устроює **ВЕЛИКИЙ БАЛЬ в суботу, дня 23. жовтня 1920 р.** в гали Ціпцера, 845 Capouse Ave., Scranton, Pa. Початок о годині 2-ій пополудни. Вступ для мущин 35 цнт., а для женщин 25 цнт. 26-27

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА”.

НОВИНКИ.

Польський „союзник”.

Коли телеграми з дня 6-го жовтня рознесли вістку про злуку Махна з большевиками, то польська шікаговська ґазета „Згода”, яка дуже горячо оборяє союз України (читай Петлюри) з Польщею, подала сейчас такий наголовок в телеґрамі: „Українці лучаться з червоними”. Опісля подала ця ґазета телеґраму з Лондону, і до неї дочепила таку замітку (не відділяючи її одначе від самої телеґрами): Повисша вість походить з большевицького жерела і тому не є імовірна, хоч, своєю дорогою, українським „атаманам” і „ґенералам” не можна ніколи довіряти, бо служать вони звичайно тому, хто ліпше платить”.

Коли так, то чому це ґазета не написала, кілько то Поляки заплатили Петлюрі. Тоді хоч перед світом не могли би Поляки покликуватися на братанє Українців з Ляхами, а зате кождий знав би, що Петлюра пійшов на службу Ляхам за гроші.

Инша річ, **якого то „союзника”** знайшов собі Петлюра. Бо слово „атаман” і „ґенерал” — вказують якраз, що ґазета має на думці Петлюру, котрому теж Поляки не довіряють.

Не українська а галицька і польська советська република в Галичині.

Коли большевики прибули до Стрия в Галичині, то порозліплювали по мурах міста такі кличі:

„Да здраствует красная армія! Да здроствует польская і ґаліційская советська републіка”.

Місцеві Українці поперечеркували слово „польская”, а на горі понаписували „украінская”. Большевики одначе казали повимазувати слово „украінская”, а слово „польская” казали ще й підчеркнути.

Заказані ґазети в Польщі.

Польське міністерство почт і телеґрафів повідомило свої підчинені уряди, що польські власти заказали привозити до Польщі ріжнородні ґазети. Ми подаємо для наших читачів лише ґазети, писані українською мовою, яким вступ заборонений до Польщі.

„Америка” (Филаделфія), „Канадійський Українець” (Вініпеґ), „Молот” (Ню Йорк), „Нова Доба” (Відень), „Свобода” (Джерзи Сіти), „Траґедія Галицької України” (книжка з Вініпеґу) і всі книжки „Видавничої Спілки” з Канади і „Україна” з Шікаґо.

Що то Українець, а що Поляк.

Зловила поліція в Пітсбурґу Фльоріяна Зеленко з динамітом. При слідстві виказалося, що це Поляк. Може й таки бути — чому ні. Чи то Чолґош, який замордував президента МкКінлія, не був Поляком.

Але польська ґазета „Курнер Цодзенни” з Бостону каже, що Зеленко є збольшевиченим Українцем, хоч Зеленко твердить сам, що він уродився в Польщі. „Курнер” навіть каже, що то певно він вродився у Східній Галичині, отже він „Русин”.

Отже Східна Галичина — це по думці Поляків Польща. Але як би там був вродився Зеленко, то це вже була би Україна. Дивна та польська льоґіка. Але Ґломбіньскі, котрий вродився у Східній Галичині (в Сколім) чомусь то не єсть Українцем.

Що то єсть тютюн.

Цигари що куряться в Америці, походять здебільше з Кюби, країни цукру і тютюну. Східна частина острова плекає цукор, західна тютюн. Коло тютюну ходять та мві і богатий промисловець, що на десятках та сотнях акрів збирає найкрасше пахуче зілле, і лідний „халупник” на своїй грядці.

Найкрасша для тютюну країна лежить на південь від тих гір, що простягаються здовж цілого острова з сходу на захід, від Мексиканського заливу до Караїбського моря. Грунт там мокрий і підсонне лаґідне. Земля була колись вульканічна і вигаслі вулькани лишили за собою родючу землю.

Насіння тютюну вибирають з молодих і здорових ростин та садять по зразкових насінниках і аж потім пересаджують на поля. Штучного навозу дається богато і різнородного, відповідного для всякого рода тютюну.

Коли тютюн виросте, листя збирають, розвішують на дручках та сушать, наперед на сонци, потім в окремих загородах під дахом. Там воно виєнть скільки тижнів і за той час з зеленої олистя робиться темно-бурим, як цигара.

Тоді листя звивають і лишають на скільки день „солодити”. Після того збивають його в сто-фунтові звої і складають в магазинах, де воно ферментує і ще виправляється, цілий рік або й два.

З маґазину тютюн іде в фабрику цигар. Там звої розвивають; кроплять водою і держать вохкими, поки кождий листок не зробиться мокрий і гнучкий.

Після того перебирають усе листя і ділять на дві категорії. Гірше ще мочиться і виправляється та дається в середину цигар. Краще добирається для завиваня цигар.

Готові цигари складається в кедрові скрині, де вони втягають в себе трохи кедрового аромату і сущаться.

Звідки береться кава.

(З бюлетину Ґеоґраф. Товариства).

Що року споживається на світі звиш два біліони з половиною фунтів кави. Се стільки, що вистачилоб нагрузити вагонів на довжезний поїзд сягаючий від Філядельфії аж до Пітсбурґу. Та так обчислювано ще перед війною. Тепер консумція ще збільшилася і певно доходить до трех біліонів фунтів. В самих Злучених Державах випито в сім році 1919-1920 мало не півтора раз стільки кави як в попереднім.

Головний продуцент кави для всего світу — Бразилія, країна, що виростає три четвертих всеї кави на світі. Споживається та кава найбільш в Европі і в Північній Америці. Ті два континенти забирають для себе чотири пятих всего продукту.

Найбільш кави пють в Голяндії, де що року припадає поверх 15 фунтів на голову населення. За Голяндією ідуть Злучені Держави з 13 фунтами на голову, далі Німеччина 5 фунтів, Австро-Угорщина півтретя і Англія — не цілий фунт на голову населення. За те в Англії людина споживає щорічно пересічно 7 фунтів чаю, тоді як в Америці не доживає навіть до одного фунта. Канада з того погляду на половину англійська, на половину американська: волить чай та пе його менше як в Англії, за те більше кави. В Німеччині та в країнах Австро-Угорщини чаю майже не пють.

Кава росте на корчі, високім на 4 до 6 стіп. Дика ростина в троє або й в четверо висша. Під культурним плеканнєм вона малів, та за те богатіє плодом. Листе ярко зелене, цвіт білий і захом похожий на жасмен.

З цвіту виростають ягоди, зразу зелені, доспівши темно червоні. Те тверде зерно, що купується як каву, єсть просто висушене насінне тих ягід. Ягоди рвуть, машинами обчищують з мясистої поволоки і зерно сушать. Коли зовсім висушилося, знов машинами лущать тверду лушпу, так що лишається саме насінне — зерно готової кави. Ту каву сіють через різнородні решета і, відповідно до величини зерна, пакують в мішки на вивіз і продане.

ЩО РОБИВ ЧЕРВОНИЙ ХРЕСТ В МИРНИЙ ЧАС.

Вже мало не два роки як війна скінчилася, але проте діяльність Червоного Хреста все зростала і поширювалась.

Американський Червоний Хрест слідів за тисячами наших жовнірів за морем, дбав про їх потреби і вигоду, провожав їх на поворотній дорозі до морських портів посилав з ними на кораблях своїх лікарів і помічників і стрічав їх дома на американськім березі.

Поширив свою роботу для хорих і ранених, по шпиталях за морем і тут. Ще досі Червоний Хрест працює в вісімдесяти військових шпиталях.

В Евергін (Мериленд) удержує єдину в нас інституцію для сліпих жовнірів.

В часі демобілізації Американський Червоний Хрест занявся родинами звиш вісімсот тисяч жовнірів.

Продовжав і завершив свою допомогову акцію серед цівільного населення Італії, Франції і Бельгії.

Спас життя і забезпечив будучність тисячам сиріт і покинених дітий.

Помагав організувати міжнародний Союз Товариств Червоного Хреста для міжнародної і повсесвітної акції.

Дома, в Америці, Червоний Хрест розвинув широку просвітну діяльність, навчаючи американський народ, як ходити коло здоровля і поборювати хороби.

Товорив Центри Здоровля для одноцільної гиґієнічної акції і плекання народного здоровля.

В молодім Червонім Хресті зорганізував чотирнацять міліонів шкільних дітей, щоб виростали і виховувались на здорових американських горожан.

ВИЗИСК ЧУЖИНЦІВ В АМЕРИЦІ

Від хвилі підписання перемиря більша часть чужинецького населення в цім краю загоріла бажанням опустити цю землю і на якийсь час або настало удатись до своїх знищених загород у власній вітчині. Від тоїсамої хвилі почали щораз збільшатись фінансові здирства на еміґрантах. Ошуства поповнювані на них останними часами ненаходять порівнання в попередніх часах. Легковірність і природню щирість еміґранта так підло використовувано і то найріжнійшими способами, що прямо було річию неможливою найти відповідні средства, щоб побороти те систематичне злодійство і рабунок.

Щоб вичислити всякі форми тих насильств і рабунків, щоб назвати всі ті способи, якихж уживано, се забралоби богато часу. Найбільші однак злодійства поповнювано по найріжнійших чужинецьких бюрах і корабельних аґенціях. Се є лише загальні два роди таких визискувачів, бо в дальшім тягу вони дадуть поділитися на ріжні дрібнійші відміни. Нам дуже сумно на цім місци зазначити, що власне більша часть людий, які поповнювали ті злодійства, або їх піддержували, це чужинці, які накидались на власних земляків користаючи з того, що говорять такоюсамо мовою, та скорше як хто инший розуміють душу своєї жертви.

За кілька останних місяців ця організація посвятила більшу часть свого часу і труду на поборювання ріжних особливих форм ошуства і визиску, про які тільки донесено до нашого відома, головно інтересованими особами. В тойсам час ця організація плянувала правну акцію, якоюб вдарити в само серце тих надужить. В той спосіб полагоджено тисячі неймовірних випадків. Незвичайно трудною річию було поборюванне шахрайств банкерів, які головно ошукували еміґрантів на виміні грошей. Ті банкері є дуже спритні визискувачі і мають своїх правних дорадників, які їм помагають, щоб можна було ошукувати і рівночасно невиходити поза границі права. Рівнож тяжко слідити за переступствами аґенцій, які затруднюють по всім краю своїх заступників і репрезентантів, що мають за задачу держати еміґранта в несвідомости так щоби він не попав на правдиву дорогу від хвилі відїзду з дому аж до корабля. Часом того рода жертви приїздили до Ню Йорку обработані до останного цента. Ця праця є тимбільше трудною, що вимагає більшої скількости робітників а тимсамим і великих фондів.

Чужинецьке Інформаційне Бюро уважає, що тою своєю акцією, воно щонайменше порушило фундамент тих надужить і вірить, що тою дорогою дійде до їх нутра. Це бюро зготовило і переслало звіти так до Правительства Злучених Держав як рівнож до ріжних чужинецьких конзулятів. Воно приєднало для себе поміч зі сторони федеральних, стейтових і цивільних властий. За посередництвом свого Пресового Бюра воно публикувало в американській пресі богато неприємних фактів про підлі методи визиску ріжних аґенцій.

Але помимо того всего воно недійшло ще до тої точки, щоби могло сказати, що внаслідок його акції ті надужиття зникли або зменшилися, так що до їх скількости як і якости. Однак цілию цього бюра є осягнути повну побіду, а до того конечним є:

Перше: Вправодити певного рода права, які будуть мати на ціли поставити перегороду для всяких подібних злодійств.

Друге: Приневолити істнуючі власти, на підставі істнуючих прав і розпорядків, до совісної акції в тім напрямі, щоб тою дорогою запобігти ріжним надужиттям, без впроваджування нових прав.

Третте: Поучити чужинців у цім краю до того степення, щоби вони були свідомі своїх прав і помагати їм, щоб вони тими правами могли послугуватись.

Чужинецьке Інформаційне Бюро буде старатися по можности і дальше працювати в тім напрямі, але ціль свою може воно осягнути лише тоді, коли спільно з ними будуть працювати чужинецькі часописи і чужинецькі організації. Ці два останні чинники, більше чим всякі инші, є в стані дати пожадану поміч і чужинецьке бюро надіється, що в недалекій будучности конечним буде уложити якийсь плян такої кооперації, яка остаточно поріщить, щоби несвідомий і безпомічний чужинець був певний, що дістане такусаму чесну обслугу в згаданих случаях як і перший-ліпший горожанин Злучених Держав.

Чужинецьке Інформаційне Бюро дуже радо і кождої хвилі приїме до відома всякі погляди і суґестії так зі сторони чужинецької преси як рівнож зі сторони чужинецьких організацій або навіть від одиниць, які вкажуть на уваґгідні способи, як така кооперація може найуспішнійше розвязати висше згадані проблеми.

ПІСНЯ КОЗАКА.

Місяцю ясний, степу ти красний,
Годино тяжка ти моя:
І днем я сумую, жалем все филюю,
А деж тая доля моя?

І зорі сіяють, зір ясний кидають,
У темную мраку мені;
Хотять звеселити, розлуку розбити,
Та ще не прийшли тії дні.

І серце твердіє, щораз вже німіє,
І я заточуюсь, паду;
Ні з ким говорити, не мож веселити
Милецької в вечер в саду.

Я тут проходжаю, дні й ночи минають,
Лиш шабля, карабін в руках;
Та вистріли гармати буду я витати
І трупи убиті в ровах.

Далеко у бозі, за матір я свою,
За батька, родиму цілу;
Чи ще раз побачу, з потіхи заплачу,
Хатину рідненьку малу...

Нехай умираю і волі не знаю,
Нехай вже не бачу рідні;
Та йду я під кулю, ворожую збрую,
То будемо раз ще вільні!

Ф. Т. Мамчур.

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ.

Гр. Б, Провіденс, Р. Ай. Ваша пригадка, щоби про польські звірства друкувати теж по англійськи, є зовсім слушна і на часі. Но, щож робити? Ті люди, що працюють при „Свободі”, мають і так забогато роботи. Ще найліпше було би наново привести до життя „Інформаційне Бюро”, яке істнувало при „Народньому Комітеті”, але тепер ніхто не хоче дати цента на „політику”. На всякий випадок ми зробимо все, що в нащій силі.